

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bakalářská práce

2015

Zuzana Hájková

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Zuzana Hájková

**Analýza zahraniční politiky Tonyho Blaira
k Sieře Leone**

Bakalářská práce

Praha 2015

Autor práce: **Zuzana Hájková**

Vedoucí práce: **PhDr. Zuzana Kasáková, PhD.**

Rok obhajoby: **2015**

Bibliografický záznam

HÁJKOVÁ, Zuzana. *Analýza zahraniční politiky Tonyho Blaira k Sieře Leone*. Praha, 2015. 43 stran. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Zuzana Kasáková, PhD.

Abstrakt

Tato bakalářská práce si dává za cíl zanalyzovat vývoj britské zahraniční politiky vůči Sieře Leone v období od roku 1997 do roku 2000. Práce zejména odpovídá na otázku, zda britský přístup k Sieře Leone byl v souladu s novou rétorikou Labouristické strany, která chtěla vybudovat zahraniční politiku na základě „etické dimenze“. Sierra Leone se od roku 1991 potýkala s problémy občanské války, ve které oficiálně Velká Británie podporovala legitimně zvoleného prezidenta Kabbaha, jehož vláda byla ohrožena rebely z Jednotné revoluční armády. Velká Británie v této občanské válce vojensky zasáhla v květnu 2000, kdy došlo k přímému ohrožení hlavního města Sierry Leone. Práce detailně zkoumá, jaké faktory a jací aktéři měli vliv na zformování Blairovy politiky vůči Sieře Leone.

Abstract

The main goal of this bachelor thesis is to analyse process of British foreign policy towards Sierra Leone in period since 1997 to 2000. This paperwork particularly answers the question if British approach to Sierra Leone was in harmony with new rhetoric of the Labour Party, which wanted to build a foreign policy on „ethical dimension“. Sierra Leone has been locked in civil war since 1991, in which Great Britain officially supported legally elected president Kabbah, whose governance was threaten by the rebels of the Revolutionary United Front. Great Britain military intervened in May 2000, when the capital city of Sierra Leone was directly endangered. The paperwork explores in detail, which factors and which participants influenced Blair's policy towards Sierra Leone.

Klíčová slova

Tony Blair, zahraniční politika, Sierra Leone, intervence, etická dimenze

Keywords

Tony Blair, foreign policy, Sierra Leone, intervention, ethical dimension

Rozsah práce: 79 366

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 13. května 2015

Zuzana Hájková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala své vedoucí bakalářské práce PhDr. Zuzaně Kasákové za cenné rady a odbornou pomoc při tvorbě práce.

Institut mezinárodních studií
Projekt bakalářské práce [doplňte formulář podle zadání institutu]

Obsah

ÚVOD.....	3
1. VÝZKUMNÝ RÁMEC.....	5
2. OBČANSKÁ VÁLKA V SIEŘE LEONE	10
2.1 <i>Historický vývoj</i>	<i>10</i>
2.2 <i>Post koloniální vývoj.....</i>	<i>11</i>
2.3 <i>Příčiny války</i>	<i>12</i>
2.4 <i>Průběh války</i>	<i>13</i>
3. LABOURISTICKÁ POLITIKA VŮČI SIEŘE LEONE	16
3.1 <i>Aktéři zahraniční politiky za Blairovy vlády.....</i>	<i>16</i>
3.1.1 <i>Premiér</i>	<i>19</i>
3.1.2 <i>Kabinet.....</i>	<i>22</i>
3.1.3 <i>Ministerstvo zahraničí.....</i>	<i>24</i>
3.1.4 <i>Parlament.....</i>	<i>26</i>
3.2 <i>Hodnoty britské zahraniční politiky.....</i>	<i>28</i>
3.3 <i>Vojenská intervence</i>	<i>31</i>
3.4 <i>Vyhodnocení „etické dimenze“</i>	<i>32</i>
ZÁVĚR	36
SUMMARY	37
POUŽITÁ LITERATURA.....	39

Seznam použitých zkratek

AFRC	Revoluční armáda ozbrojených sil
APC	Všelidový kongres
NATO	Severoatlantická aliance
NRC	Národní reformační rada
NEPAD	Nové partnerství pro africký rozvoj
OSN	Organizace spojených národů
RSLMF	Vojenské síly Sierry Leone
RUF	Jednotná revoluční armáda
SLPP	Lidová strana Sierry Leone
UN	Spojené národy
UNAMASIL	Mise Spojených národů v Siere Leone

Úvod

Jen pár týdnů po jmenování Tonyho Blaira premiérem Velké Británie, v roce 1997, došlo ke zvratu v občanské válce v Sieře Leone, kde byl vojenským pučem sesazen legitimně zvolený prezident Ahmed Tejan Kabbah. Blair, který podporoval Kabbahův režim, se rozhodl navýšit finanční a humanitární pomoc Kabbahovi, jehož vláda byla vnímána jako demokratická. Přestože se Blair zpočátku bránil použití vojenské síly v Kabbahův prospěch, neúspěšné pokusy o nastolení míru v Sieře Leone Blaira donutily do země vojensky intervenovat v květnu 2000.

Tato práce, která je koncipována jako případová studie, analyzuje britskou zahraniční politiku vůči Sieře Leone v období od roku 1997 do roku 2000. Toto časové vymezení ohraničuje nástup Labouristické strany a konec občanské války v Sieře Leone, kterému napomohla britská vojenská intervence. Na základě teorie „Foreign Policy Analysis“ práce zkoumá, jakým způsobem byla Blairova zahraniční politika tvořena a jakou roli v rozhodovacím procesu měl Blair a další aktéři zahraniční politiky.

Cílem práce je zodpovědět otázku, zda byl britský přístup k Sieře Leone v souladu s novou rétorikou Blairovy vlády, dle které se měla Velká Británie snažit o dodržování „etického“ přístupu v zahraniční politice. Na základě této „etické dimenze“ se novými cíli Velké Británie měly stát mezinárodní bezpečnost, ochrana životního prostředí a dodržování lidských práv. Do popředí zájmu se také dostala podpora demokracie, prosazování jejích hodnot a koncept internacionalismu, který požadoval, aby se regionální problémy řešily na mezinárodní úrovni. Současně se Blairova vláda zavázala kontrolovat obchod se zbraněmi a nevydávat licence zemím, které mohou být potenciálním nebezpečím jak ve vnitrostátním tak v mezinárodním prostředí.

Předkládaná bakalářská práce je rozdělena do tří hlavních kapitol. První kapitola se věnuje teoretickému vymezení práce. Druhá kapitola se zabývá situací v Sieře Leone, nejprve je zde představena koloniální minulost Sierry Leone, a poté je pozornost věnována příčinám a průběhu občanské války, která začala v roce 1991 a skončila podepsáním míru v roce 2001. Zároveň je zde nastíněno, jakou roli v historii Sierry Leone hrály politické vztahy s Velkou Británií. Ve třetí kapitole je vysvětlen nový koncept britské zahraniční politiky postavené na „etické dimenzi“ a je zde analyzováno, jakým způsobem se na jeho tvorbě podíleli jednotliví aktéři zahraniční politiky.

V kapitole jsou rozebrány role možných aktérů: britského premiéra, kabinetu, parlamentu a ministerstva zahraničí. Současně je zde zodpovězena otázka, jaké byly reálné kroky, které Velká Británie vůči Sieře Leone ve zvoleném období podnikla a zda korespondovaly s „etickým“ přístupem, či zda zůstal nově definovaný „etický“ přístup pouhou rétorikou.

Bakalářská práce vznikla na základě nastudování převážně sekundárních zdrojů, které předcházelo samotnému psaní práce. Britská zahraniční politika za Tonyho Blaira je často studovaným tématem, proto je k této problematice vydáno značné množství publikací a článků. Většina autorů se však zabývá spíše Blairovým přístupem k otázkám Evropské unie, či britskými intervencemi v Kosovu, Iráku a v Afghánistánu. Často se také autoři zaměřují na britsko-americké vztahy a otázku takzvaného „speciálního vztahu“. Britská účast ve válce v Sieře Leone však dopodrobna studována nebyla a pro účely této bakalářské práce bylo proto nutné čerpat z publikace *The British Foreign Policy in Sierra Leone: 1991-2001*, která jako jediná podává užší pohled na britskou zahraniční politiku k této zemi. Mezi další knihy, které sloužily pro psaní o přístupu britské zahraniční politiky, je dobré uvést *Blair's Wars*, která dopodrobna zkoumá roli Blaira a jeho osobnosti při tvorbě zahraniční politiky či knihu od Anthona Seldona *The Blair Effect*, která se zabývá Blairovými volebními obdobími. Otázku etické politiky řeší detailněji kniha *Ethics as Foreign Policy: Britain, the EU and the Other*.

K teoretickému uchopení práce sloužily převážně články z online časopisu *Foreign Policy Analysis* a kniha od Ryana K. Basleyho *Foreign Policy in Comparative Perspective: Domestic and International Influences on State Behavior*.

Pro zpracování tématu občanské války v Sieře Leone byly využity převážně historické knihy. Oporou byla kniha *Nejnovější dějiny Afriky*, která mimo jiné uvádí širší souvislosti britsko-afričských vztahů. Detailněji se průběhem občanské války v Sieře Leone zabývá kniha od Toma Harrise *Civil War and Democracy in West Africa: Conflict Resolution, Elections and Justice in Sierra Leone and Liberia*, která vymezuje nejen roli vnitřních aktérů války, ale zabývá se i rolí aktérů vnějších, jako byli Velká Británie, NATO a OSN. Samotnému britskému zásahu ve válce se poté věnuje kniha *Blair's Successful War: British Military Intervention in Sierra Leone*, která zkoumá průběh britské intervence a jejích jednotlivých operací.

Novinové články sloužily jako pozadí celého výzkumu. Využito bylo především dokumentů z britských novinových portálů, jako jsou *BBC* a *The Guardian*.

1. Výzkumný rámec

Analýzou zahraniční politiky se zabývá více teorií, které se od sebe liší tím, jaké faktory ovlivňující zahraniční politiku používají. Každá teorie zahrnuje několik faktorů, neboť zahraniční politika je tvořena více silami a okolnostmi. Velké množství faktorů nutí analytiku zahraniční politiky, aby si faktory rozdělili do dvou základních skupin. První skupinu tvoří faktory, které ovlivňují zahraniční politiku zvenčí. Analytici, kteří dali přednost této skupině faktorů, zkoumají, jaké je mezinárodní prostředí, zajímá je charakteristika současných mezivládních a mezinárodních vztahů a pro kvalitní analýzu musí vzít v potaz, jakým způsobem se chovají ostatní aktéři mezinárodní zahraniční politiky, neboť i jejich činy ovlivňují rozhodování zkoumaného státu.¹ Druhou skupinu tvoří faktory vnitřní. Jedná se o faktory, které charakterizují domácí politický systém a které utváří proces tvorby zahraniční politiky. Za náležité faktory u analýzy pojaté z vnitřního pohledu lze považovat například občany země a voliče, vládní organizace, vládnoucí politické strany či jejich lídry.

Po mnoho let převažovala teorie „realistická“, která stát vnímala jako unitární a racionální jednotku. Tento přístup byl často považován za „národně a územně celistvý“, kdy koncept státu podle této teorie obsahoval celou zemi a všechny její prvky: území, obyvatele, vládu i společnost. „Realistická“ teorie tvrdí, že zahraniční politika je tvořena tak, aby byla pokud možno optimální odpovědí na vlastní zájmy státu a jeho jednotlivců. Otázka „národního zájmu“ se stala pro realistickou teorii zásadní. Podle této teorie se každý stát řídí svým „národním zájmem“, tak jak je státem definován, a skrze něj se teoretici snaží porozumět rozhodování a chování aktérů zahraniční politiky. Státy se podle realistické teorie chovají pouze tak, jak je v jejich mocenském zájmu. Roli zde hraje materiální převaha státu a úsilí o vytvoření národního bezpečí, které souvisí s výhodnou geografickou pozicí a významnou vojenskou silou.² Proti realistické teorii se naopak vymezují analytici, kteří tvrdí, že ne vždy se stát chová tak, jak je to v jeho nejlepším zájmu, neboť se všichni aktéři zahraniční politiky, jako jsou

¹ Ryan K. Beasley et al, *Foreign Policy in Comparative Perspective: Domestic and International Influences on State Behavior* (London: Sage, 2012), str. 7-13.

² Chris Alden a Amnon Aran. *Foreign Policy Analysis: New Approaches* (Abingdon: Routledge, 2013), str. 121.

společenské skupiny, političtí lídři, instituce a vládní organizace, snaží uspokojit nejen cíle domácího prostředí, ale i zájmy mezinárodní.³

Konec Studené války a zdánlivá neschopnost realistické teorie předvídat změny, které ve světě nastaly, vedly k vytvoření nové teorie „Foreign Policy Analysis“, která se soustředí ne na národní zájmy a stát jako celek, ale na jednotlivce a osobnosti zahraniční politiky. Analytici, kteří se zabývají touto teorií, tak zajímají více lidé a jejich osobnost. Podle této teorie to jsou jedinci, aktéři zahraniční politiky, kdo stanovují cíle zahraniční politiky, volí prostředky k jejich dosažení a koordinují rozhodovací proces.

Teorie „Foreign Policy Analysis“ je mnohem užší a specifitější než původní „realistická teorie“. Na rozdíl od „realistické teorie“ se snaží opírat o sociální vědy, jako jsou psychologie, sociologie, ekonomie a antropologie. Tato spolupráce může napomoci dozvědět se více o lidském rozhodování, neboť lidské zkušenosti, názory, vnímání a přesvědčení, stejně jako sociální a kulturní zázemí jedince hrají roli v rozhodování o budoucnosti zahraniční politiky. Emoční a ideologické motivace člověka může často převážit nad racionálním uvážením, a proto je v našem zájmu prostudovat tento kontext politických rozhodnutí.⁴

Prvně se teorie „Foreign Policy Analysis“ zabývá politickým lídrem či lídry, kteří mají pravomoc rozhodovat o podobě zahraniční politiky. Rozhodnutí hlavního aktéra zahraniční politiky může být podřízeno jeho vlastní osobní zkušeností, kterou získal buď v dětství, nebo při svých politických začátcích. Dále může záležet na jeho typu osobnosti, chování, víře a i případných předsudcích, které ovlivňují jeho jednání. Zkoumány jsou i společenské skupiny, které mohou ovlivnit rozhodování aktérů zahraniční politiky, neboť vůdčí osobnosti mnohem pravděpodobněji budou naslouchat názorům specifických a organizovaných skupin než celé společnosti. Organizované skupiny mohou mít různou podobu, ať už se jedná o skupiny ekonomické, které se snaží prosadit své obchodní zájmy, či zájmové skupiny, které byly vytvořeny na základě společného zájmu jejich účastníků, nebo politické strany a jejich frakce, které mohou vystupovat v roli politického partnera či opozice. První dvě generace teoretiků zahraniční politiky se soustředily na objasnění rozdílů procesu rozhodování, pokud k němu docházelo v malé či velké skupině. Poté upozorňovaly například na problém syndromu skupinového myšlení, ke kterému může docházet při jednání v malých

³ Tamtéž, str. 122.

⁴ Valerie M. Hudson a Christopher S. Vore, „Foreign Policy Analysis Yesterday, Today, and Tomorrow“, *Mershon International Studies Review* 39 (1995), str. 210 -211.

skupinách, kdy se aktéři vědomě rozhodují tak, aby zachovali jednotu ve skupině.⁵ V současné době se od systému pozorování skupin na základě velikosti spíše ustupuje a snaží se klást otázky, které by například objasnily, jak kolektivní paměť ovlivňuje chování a jednotlivé činy celé skupiny, či jakým způsobem se osobnost lídra skupiny může podepsat na struktuře skupiny a jejího rozhodovacího procesu.⁶

Veřejnost, její názory, kultura a identita jsou další oblastí, které se věnuje „Foreign Policy Analysis“. Přestože nemusí jednoznačně platit, že lídři budou vždy poslouchat názory občanů na tvorbu zahraniční politiky, je zřejmé, že obzvláště v demokratických režimech se hlavní aktéři zahraniční politiky nebudou chtít od názoru veřejnosti příliš odlišit, aby měli šanci na zvolení v následujících volbách. Je třeba také upozornit, že názory veřejnosti nemusí být vždy trvalé. Ve formování názoru voličů hrají významnou roli média, která ovlivňují veřejnost a její pohled na zahraniční politiku. Na druhou stranu je nutné zmínit, že veřejnost často formuluje podstatu zahraniční politiky, zásadní přístupy jako jsou izolacionismus, antikomunismus, a jiné.⁷ Toto vnímání veřejnosti, které je spojeno s názorovými hodnotami a kulturou společnosti, pak může nastavit jisté hranice aktérům zahraniční politiky.

V neposlední řadě je pro „Foreign Policy Analysis“ důležité uspořádání vlády. V rozhodovacím procesu zahraniční politiky hraje roli, jakou formu vlády má zkoumaný stát. Pokud je stát demokratickým zřízením, politický lídr bude mít větší obtíže přesvědčit své kolegy o politických krocích, které by on sám chtěl podniknout. Rozdílů mezi autoritářskými režimy a demokracií, které mění přístup zahraniční politiky, je však více.

Na základě teorie „Foreign Policy Analysis“ je vystaveno myšlenkové rozdělení této práce, které by mělo pomoci k zodpovězení otázky, zda se Blairova politika k Sierrě Leone zakládala na labouristy nově definovaném principu „etické dimenze“ zahraniční politiky. Prvně je vysvětleno, z jakého důvodu Blair „etickou dimenzi“ přijal za svou a jakým způsobem se na formování podíleli další aktéři zahraniční politiky, a poté je zkoumáno, jestli došlo i k její aplikaci na případ Sierry Leone. Pro zodpovězení této otázky jsou využity vnitřní faktory, tedy ty, které ovlivňují zahraniční politiku zevnitř. Je však nutné upozornit, že obecně pro analýzu, která zkoumá vnitřní faktory, jsou typické velké rozmanitosti.

⁵ Hayesová, N.: *Základy sociální psychologie* (Portál: Praha, 2003), str. 156.

⁶ Hudson a Vore, „Foreign Policy Analysis Yesterday, Today, and Tomorrow“, str. 225.

Prvním zkoumaným kritériem v této bakalářské práci jsou političtí aktéři a jejich role při formování zahraniční politiky, práce se proto cíleně zaměřuje na profil politického lídra. V případě Velké Británie je to premiér, který je v čele výkonné moci, kdo jmenuje členy vlády a ministry jednotlivých resortů, a je za jejich koordinaci i zodpovědný.⁸ Předkládaná bakalářská práce se zabývá osobou bývalého předsedy vlády Tonyho Blaira, který byl v čele vlády od roku 1997 do 2007 a který vydal rozkaz britské armádě k intervenci do Sierry Leone. Objasňuje, jaké motivy vedly Blaira k tomuto kroku. Na tyto motivy bude nahlíženo z pohledu rodinných vazeb, Blairova náboženského přesvědčení a jeho předešlých politických zkušeností. Práce se také věnuje dalším aktérům zahraniční politiky, kteří mohli ovlivnit britskou zahraniční politiku vůči Sieře Leone. Přestože se nedá jednoznačně určit, jakou mírou vlivu působili na Tonyho Blaira, je zřejmé, že jeho úsudek mohli ovlivnit a mohli jeho myšlení posunout určitým směrem. Tito aktéři jsou rozděleni na základě vládního systému Velké Británie. V první řadě je zkoumána role kabinetu, který přestože není plně zodpovědný za proces zahraniční politiky, musí schválit jakoukoliv vojenskou misi britské armády. Poté je zkoumán postoj ministerstva zahraničí, které je zodpovědné za vývoj a implementaci zahraniční politiky a zatřetí je pozornost věnována parlamentu. Možnosti, jak může parlament ovlivnit zahraniční politiku, jsou velice limitované, spíše jsou jen omezeny na komentáře, které mohou mít poslanci během svých projevů. Přesto je parlament dobré sledovat i z hlediska zahraniční politiky, neboť parlament má v gesci jeden z nejdůležitějších nástrojů zahraniční politiky - a to armádu.

Druhým kritériem stanoveným pro tuto práci jsou hodnoty britské „etické“ zahraniční politiky. Podle tohoto kritéria bude vyhodnoceno, jakým způsobem se Velká Británie postavila k případu občanské války v Sieře Leone a zda kroky, které vůči Sieře Leone podnikla, měly humanitární a mírový charakter, jak požadovala nově definovaná „etická dimenze“ zahraniční politiky. Třetí zvolené kritérium je samotná vojenská intervence do Sierry Leone.

V práci není zkoumána role veřejnosti, neboť pro širokou veřejnost nebyla britská politika vůči Sieře Leone zásadním tématem, ačkoliv v médiích byla občanská válka v Sieře Leone reflektována. Většina veřejnosti ale zůstávala neinformovaná o dění v Sieře Leone.

⁷ Beasley et al, *Foreign Policy in Comparative Perspective: Domestic and International Influences on State Behavior*, str. 14.

Tato práce je koncipována jako případová studie. Případová studie není metodou sama o sobě, spíše intenzivně zkoumá jeden případ ze všech možných aspektů a často zkoumá jev, který se odlišuje od normálu. Tento případ je ale časově ukotven. Podle definice Helen Simonsové je případová studie hloubkovým studiem jednoho unikátního a specifického případu, projektu, programu, instituce, systému či politiky v kontextu „reálného života“.⁹ Studie se snaží naplnit cíle kvalitativního výzkumu, který chce konkrétní případ prozkoumat do co možná největší hloubky a detailu.¹⁰ Rozdíly mezi případovou studií a jinými druhy výzkumu jsou právě v množství poskytnutých detailů a v počtu zkoumaných případů. Přestože případová studie poskytuje odpovědi pouze z jedné konkrétní oblasti, její odpovědi jsou velice podrobné. Podle Eisendharta slouží k naplnění tří různých cílů: popisu, testování teorie a vytváření teorie.¹¹ V případě, že se případová studie zabývá zkoumáním situace či události, je snahou odpovědět na otázku, jaké okolnosti k události vedly.

Zkoumaným případem v této bakalářské práci bude britská zahraniční politika k Sieře Leone. Časově je tato práce omezena na období od Blairova vítězství v britských parlamentních volbách (1997) do britské intervence do Sierry Leone (2000). Práce se pokusí detailněji zodpovědět, s pomocí teoretického základu „Foreign Policy Analysis“, jakým způsobem byla vedena britská Blairova politika k této africké zemi a zda byl britský přístup k Sieře Leone v souladu s novou rétorikou labouristické vlády.

⁸ „How government works“, GOV. UK, staženo 6. dubna 2015, <https://www.gov.uk/government/how-government-works>.

⁹ Gary Thomas, *How to do a Case Study: A Guide for Students and Reserchers* (London: Sage, 2012), str. 10.

¹⁰ Thomas, *How to do a Case Study*, str. 4-5.

¹¹ Ann-Kristina Løkke a Pernille Dissing Sørensen, „Theory Testing Using Case Studies“, *Electronic Journal of Business Research Methods* 12 (2014), str. 67.

2. Občanská válka v Sieře Leone

Tato kapitola bakalářské práce se věnuje situaci v Sieře Leone od její koloniální minulosti až po období občanské války. Je zde nastíněno, jakým způsobem se na vývoji země podílela Velká Británie. Důraz je kladen na popis průběhu občanské války a vysvětlení příčin jejího vzniku. Občanská válka, která se vyznačovala neobvykle vysokou mírou brutality páchanou na civilním obyvatelstvu Sierry Leone, trvala necelých jedenáct let a zasáhla celou zemi. Zemřelo během ní podle různých zdrojů mezi padesáti až dvěma stě tisíci obyvateli a další statisíce obyvatel musely uprchnout ze země. Válka za sebou zanechala zemi zpustošenou a v katastrofálním stavu.

2.1 Historický vývoj

V roce 1787 si britští filantropové vybrali dnešní hlavní město Sierry Leone, Freetown, pro svůj záměr založit zde novou kolonii, která by se stala útočištěm pro osvobozené africké otroky z Velké Británie a Spojených států amerických. Přístavní město Freetown se pro tento záměr zdálo příhodným. Rozsah kolonie se zvětšil v roce 1895, kdy se britská správa starala nejen o přístav, ale i o území o rozměrech dvaceti sedmi tisíc metrů čtverečních. Toto navazující území mělo zabránit francouzskému vpádu do města, ale mezi městem a zbytkem kolonie neprobíhala skoro žádná komunikace. Rozdíly byly i v obyvatelích obou území. Původní obyvatelé Freetownu, kreolové, již nebyli vázáni na své původní kmeny, byli poangličtění a z britského úhlu pohledu i ekonomicky prospěšní. Kreolská identita vznikla ze západního vlivu: jejich jazyk byl směsicí angličtiny a původního nářečí, výrazný vliv zde měla i církev, obchod a způsoby oblékání.¹² Domorodci z přilehlého území naopak byli stále příslušníky kmenů, a tak jim Britové vládli pouze nepřímo skrze sto padesát kmenových náčelníků.¹³

V roce 1930 se na přilehlém území našla velká naleziště cenných kovů a minerálů jako jsou železná ruda, kobalt a diamanty. Tyto suroviny se společně s pěstováním kolových ořechů, kakaovníků a zázvoru, staly zásadními pro ekonomický

¹² David Harris, *International Library of African Studies : Civil War and Democracy in West Africa : Conflict Resolution, Elections and Justice in Sierra Leone and Liberia* (London: I. B. Tauris, 2011), str. 39.

běh země, a bylo proto nutné více propojit obě území jak ekonomicky, tak politicky a sociálně. Velká Británie musela zareagovat na vzrůstající požadavky periferie o zapojení do rozhodovacího procesu, který byl doposud řízen z centra, z Freetownu. Došlo k zásadním konstitučním změnám, které spojily původně dva samostatné celky do jedné unie a rozšířily volební právo na všechny obyvatele kolonie.

Od čtyřicátých let začalo v Sieře Leone sílit protibritské osvobozenécké hnutí v čele s Lidovou stranou Sierry Leone (SLPP). Tlak na Velkou Británii vyvrcholil v roce 1958, kdy byla donucena poskytnout Sieře Leone autonomii. O tři roky později se dokonce SLPP podařilo prosadit nezávislost země v rámci Commonwealthu. V zemi také došlo k prvním nezávislým svobodným volbám, které vyhrála SLPP v čele s Miltonem Margaisem.

2.2 Post koloniální vývoj

V roce 1967 vyhrála parlamentní volby opoziční populistická strana Všelidový kongres (APC), v jejímž čele stál Siaka Stevens. Na popud velitele ozbrojených sil Davida Lansani (RSLMF) byl však Stevens o dva dny později zatčen. Důvodem puče mělo být kontroverzní vyhlášení vítězů voleb ještě předtím, než byly ukončeny veškeré volby v zemi. Samotný Lansana však nevydržel ve vedení země o mnoho déle, 23. března 1967 byl sám svržen a jeho vládu převzala Národní reformační rada (NRC), která zemi spravovala po třináct měsíců. V dubnu roku 1968 se vládu NRC podařilo svrhnout Antikorupčním revolučním hnutím. To vrátilo moc do rukou lidem zvolenému Stevensovi, který v zemi přes několik pokusů o svržení vládl do roku 1985.

V roce 1971, po nezdařeném puči, se Stevens jmenoval prezidentem a nastolil republiku s vládou jedné strany.¹⁴ Za jeho vlády v zemi došlo k velkému nárůstu korupce. Národní fiskální ekonomiku postavil na těžbě diamantů, jeho zájmem bylo kontrolovat jak oficiální, tak neoficiální distribuci drahého kovu. Přidělování obchodních licencí se stalo politickou záležitostí a do popředí se dostali Libanonci, kteří zajistili Stevensovi přístup k finančním zdrojům Blízkého Východu. Obdobně si stály i jiné obchody a přístup k cizí měně, i tam se přerozdělovaly licence podle politické příslušnosti a oddanosti k vládnoucímu režimu.¹⁵ Stevens se snažil zcela vyloučit

¹³ „Sierra Leone“, Infoplease, staženo 20. února 2015, <http://www.infoplease.com/encyclopedia/world/sierra-leone-history.html>.

¹⁴ Tamtéž.

¹⁵ Harris, *Civil War and Democracy in West Africa* strana 57.

jakoukoliv opozici. Krajské rady byly zrušeny v roce 1975, a přestože se místním vůdcům dařilo uchovat si část moci, stále měli právo podílet se na zákonodárné iniciativě a byli považováni za soudní autoritu. Stevens se snažil vmísit do lokální politiky a odstraňoval z cesty ty, kteří mu nebyli loajální. V roce 1978 se pak APC formálně stala jedinou vládnoucí politickou stranou v zemi.¹⁶ Později si Stevens sám zvolil svého nástupce, Josepha Saidu Momoha, který byl jeho pravou rukou pro obchody se zlatem a diamanty. V roce 1985, po nátlaku APC, byl Stevens donucen k rezignaci ve prospěch Momoha.¹⁷

Momoh vládl silnou rukou, ale země nadále zůstávala v nestabilním stavu, systém byl prolezlý korupcí a sám Momoh byl úzce spojen s „Binkolo mafii“, která dodávala rekruty do armády Sierry Leone.¹⁸ Během Momohovy vlády v roce 1991 proběhlo referendum, které rozhodlo o nutnosti vytvoření nové ústavy a demokratického systému, ve kterém by existovala soutěž mezi více politickými stranami, ale i tak byl nakonec Momoh o rok později sesazen vojenským pučem, v jehož čele stál vojenský kapitán Valentin Strasser.¹⁹

2.3 Příčiny války

Sierra Leone na počátku devadesátých let nebyla zemí se stabilním politickým zázemím. Předválečné období se vyznačovalo vysokou mírou korupce, špatnou vládou a potlačováním základních lidských práv. Bylo tedy pouhou otázkou času, kdy se situace vyhrotí a nastane válečný stav. Prvním zásadním faktorem, který napomohl vzniku občanské války, byly velké rozdíly mezi agrární periferií a městským centrem. Tyto etnicko-regionální rozdíly přetrvaly z dob britské nadvlády a vládnoucí elity neměly zájem je překonat. Během koloniálního období došlo k separaci jednotlivých kmenů a posilování rozdílů mezi kreoly a ostatními Afričany. V současné době žije na území Sierry Leone na dvacet rozdílných etnických skupin a každé etnikum má jiné politické

¹⁶ Andrew M. Dorman, *Blair's Successful War: British Military Intervention in Sierra Leone* (Surrey: Ashgate Publishing, 2013), strana 105.

¹⁷ „Sierra Leone“, Infoplease, staženo 20. února 2015, <http://www.infoplease.com/encyclopedia/world/sierra-leone-history.html>.

¹⁸ Harris, *Civil War and Democracy in West Africa: Conflict Resolution, Elections and Justice in Sierra Leone and Liberia*, strana 59.

¹⁹ „Sierra Leone“, Infoplease, staženo 20. února 2015, <http://www.infoplease.com/encyclopedia/world/sierra-leone-history.html>.

preferance, což se následně projevilo po vypuknutí války.²⁰ Dá se proto říct, že historická koloniální zkušenost mohla způsobit rozpoutání občanské války. Svou roli zde však hrály i autoritářské tendence post koloniální vlády. Za vlády Stevense došlo k centralizaci moci a k potlačování lokálních institucí.²¹ Stevens tak jednal z vlastní iniciativy, kdy se snažil zabránit opozici, aby se dostala k moci. Za jeho vlády také docházelo k marginalizaci určité části společnosti, což následně vedlo k rebeliím, které režim nedokázal vyřešit.

Druhou příčinou vypuknutí války byly ekonomické obtíže země. Kvůli neustálým mocenským bojům a nestabilní politice se nedařilo zemi ani ekonomicky. Hospodářství země bylo z velké části postaveno na obchodu s diamanty, v roce 1990 se v Sieře Leone vytěžilo 0,7 milionu karátů, což sice netvořilo ani setinu celkového světového objemu vytěžených diamantů, ale místní diamanty byly považovány za jedny z nejkvalitnějších a na trhu tak měly velkou cenu.²² Výhody plynoucí z obchodu s diamanty však nebyly rozdělovány spravedlivě. Přednost ve vydávání těžebních licencí dostávali věrní přívrženci vládnoucích režimů a tato skutečnost vedla k frustraci té části společnosti, která byla z výhod vyloučena. Státu se ani nedařilo z těžby diamantů řádně vybírat daně.²³ Kromě legálního obchodu s diamanty v zemi kvetl i černý trh, který se nedařilo dostatečně monitorovat a zabránit mu. Dokonce se dá i předpokládat, že v období před začátkem občanské války převažovalo množství nelegálně exportovaných diamantů nad obchodem provedeným pod kontrolou vlády.²⁴

Za další možnou příčinu vypuknutí občanské války se často považuje situace v sousední Libérii. Situace v obou zemích byla obdobná, i zde vypukla válka, která mohla zapůsobit jako spouštěč nepokojů také v Sieře Leone.

2.4 Průběh války

První stovka vojáků Jednotné revoluční armády (RUF) v čele s Fodayem Sankohem překročila hranici Sierry Leone 23. března 1991. Vznik RUF v roce 1991 byl

²⁰ „The World Factbook: Sierra Leone“, *Central Intelligence Agency*, staženo 30. března 2015, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sl.html>.

²¹ Harris, *Civil War and Democracy in West Africa*, strana 70-72.

²² Celkový objem vytěžených diamantů čítal v roce 1990 106,6 milionů karátů. Citováno v Miroslav Skoumal, *Občanská válka v Sieře Leone* (Bc. práce, Masarykova univerzita v Brně, 2007), https://is.muni.cz/th/144424/fss_b/bakalarska_prace.pdf.

²³ Se Young Yang, „The Causes of the Sierra Leone Civil War“, *E-international Relations Students*, 25. října 2012, staženo 13. dubna 2015, <http://www.e-ir.info/2012/10/25/the-causes-of-the-sierra-leone-civil-war-underlying-grievances-and-the-role-of-the-revolutionary-united-front/>.

podpořen nedostatkem pracovních příležitostí a nízkou vymahatelností práva. Členy RUF tvořili především mladí lidé, jež oslovila sociální rétorika a silný nacionalismus zakladatelů RUF. Tato armádní skupina rebelů byla podporována liberijským diktátorem Charlesem Taylorem a Libérie se také stala zpočátku sídlem RUF.²⁵ Armáda RUF postupně začala obsazovat pohraniční města a převzala kontrolu nad částí diamantových dolů.²⁶ Přestože počet vojáků armády Sierry Leone byl téměř zdvojnásoben, nepodařilo se jim nátlaku RUF odolat. Mohla za to nízká akceschopnost armády i její špatná morálka. Většina nových rekrutů totiž byla nabrána z řad nezaměstnaných obyvatel a velká část z nich měla za sebou i kriminální minulost. I z těchto důvodů se armáda Sierry Leone začala rozpadat, a přestože se armáda zpočátku snažila podporovat centrální vládu, v roce 1992 se vojáci obrátili proti ní a Momoh byl nucen emigrovat do Guineje. Moc v zemi tak převzala Národní prozatímní vládnoucí rada (NPRC), jenže ani ta nebyla schopná nastolit pořádek v zemi. Brutalita RUF a její lepší vojenská vybavenost způsobila, že RUF postupně začala ovládat většinu území a NPRC kontrolovala pouze hlavní město a přilehlé okolí. V okamžiku, kdy se rebelové nacházeli pouze 16 kilometrů od Freetownu, NPRC požádala o pomoc soukromou vojenskou společnost PMC, která se za úplatu postavila rebelujícím jednotkám a zahrnala je od hlavního města. Přestože civilisté se nadále stávali obětmi brutálních útoků RUF, do konce roku 1995 se NPRC podařilo kontrolovat nejdůležitější územní oblasti.²⁷

V roce 1996 se konaly celostátní volby, které ovšem nebyly podporovány RUF. Ve dvoukolových volbách vyhrál představitel Lidové strany Sierry Leone Tejan Kabbah, kterého podpořilo 59,5% voličů.²⁸ Kabbah se následně stal prezidentem a spustil proces mírových jednání, který vyvrcholil podepsáním míru v Abidjanu.²⁹ Na základě tohoto dokumentu, který podepsaly obě zneprátelené strany, bylo stanoveno, že představitelé RUF se stanou součástí vládních jednotek a nebudou zodpovědní za své činy v průběhu války. V roce 1997 byl ovšem Kabbahův režim svržen pučem, který

²⁴ Harris, *Civil War and Democracy in West Africa: Conflict Resolution*, strana 59.

²⁵ „Brutal Child Army Grows Up“, *BBC*, 10. května 2000, staženo 3. března 2015, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/743684.stm>.

²⁶ Ishamel Beah, *Došel jsem daleko* (Brno: Jota, 2007), str. 285.

²⁷ Scott Fitzsimmons, „When Few Stood against Many: Explaining executive Outcomes Victory in the Sierra Leonean Civil War“, *Defence Studies* 2 (2013), str. 251.

²⁸ Aljah Ahmad Tejan Kabbah, „Two Decades of Conflict and Democracy in Sierra Leone“, *Institute for Security Studies*, 13. dubna 2012, staženo 10. února 2015, <http://www.issafrica.org/uploads/12Apr12SierraLeone.pdf>.

²⁹ Kaye Whiteman, „Ahmad Tejan Kabbah Obituary“, *The Guardian*, 3. dubna 2014, staženo 3. dubna 2015, <http://www.theguardian.com/world/2014/apr/03/ahmad-tejan-kabbah>.

vedl Johny Kommola za podpory RUF.³⁰ Kabbah tak musel uprchnout do sousední Nigérie a na území Sierry Leone se dostala k moci vojenská junta známá pod názvem Revoluční armáda ozbrojených sil (AFRC), která se opírala o pomoc RUF.

V Nigérii bylo snahou svrženého prezidenta Kabbaha zajistit si vojenskou pomoc pro svůj návrat. Jako první Kabbah oslovil soukromou vojenskou organizaci britského původu Sandline International, která měla dodávat do Sierry Leone zbraně následovníkům Kabbahova režimu. Tento obchod však skončil fiaskem, neboť na obchod se zbraněmi do Sierry Leone bylo uvaleno embargo a zbraně byly proto zabaveny. Kabbahovi tak musely pomoci nigérijské vojenské jednotky, díky kterým se mohl Kabbah vrátit v roce 1998 zpět do prezidentského úřadu. Přestože se Kabbah vrátil do funkce, útoky RUF a AFRC pokračovaly i nadále a možná s o to větší intenzitou. Rebelující skupiny stále ovládaly většinu území a terorizovali místní obyvatelstvo.³¹

V lednu 1999 se jednotky RUF a bývalí vojáci AFRC pokusili znovu získat kontrolu nad diamantovými ložisky a dobít zpět hlavní město. Tato operace, jedna z největších během celé války, je známá pod názvem No Living Thing. Během této operace došlo k brutálním útokům na obyvatelstvo. Ženy byly znásilňovány a mnoho obyvatel bylo zmrzačeno, velkému počtu lidí byly amputovány končetiny, uši a genitálie. Další tisíce obyvatel přišly o život. Přestože se nigérijským jednotkám po dvou měsících bojů podařilo zatknout hlavního protagonistu RUF, Sankoha, ani jeho zatčení neukončilo boje. Až v květnu 1999 se podařilo nigerijským vojákům vybojovat zpět hlavní město, ale bylo zřejmé, že vojenskou silou se rebelové zcela přemoci nedají, a začala proto nová mírová jednání, která byla stvrzena 7. července v hlavním městě Toga, Lomé.³² Mír však nebyl ze strany RUF dodržován a zcela ztroskotal v okamžiku, kdy RUF uneslo 500 členů mírových jednotek a obnovilo válečný stav. Do situace se zapojila vojensky i Velká Británie a výsledkem bylo zatčení rebelů a odebrání jejich pozic z vlády. Poslední mírová smlouva byla podepsána v nigerijské Abuji v roce 2001 a prezident Kabbah stvrdil ukončení války 18. ledna 2002.

³⁰Lansana Gberie, „At home with Tejan Kabbah“, *New African*, červenec 2009, staženo 7. dubna 2015, <http://web.a.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=a0cbe1f2-191f-4b18-959c-3d3dfac0b8e7%40sessionmgr4005&vid=10&hid=4207>.

³¹ Helga Malmin Binningsbo a Kendra Dupuy, „Using Power- Sharing to Win a War: The Implementation of Lomé Agreement“, *Africa Spectrum* 3 (2009), str. 90.

³² Tamtéž.

3. Labouristická politika vůči Sieře Leone

V této kapitole je vysvětlen nový koncept britské zahraniční politiky postavené na „etické dimenzi“ a je zde analyzováno, jakým způsobem se na jeho tvorbě podíleli jednotliví aktéři zahraniční politiky. V kapitole jsou rozebrány role aktérů britské politiky: premiéra, kabinetu, parlamentu a ministerstva zahraničí. Současně je zde zodpovězena otázka, jaké byly reálné kroky, které Velká Británie vůči Sieře Leone ve zvoleném období podnikla a jakým způsobem probíhala britská vojenská intervence do země. V kapitole je vyhodnoceno, zda jednotlivé kroky vůči Sieře Leone, korespondovaly s „etickým“ přístupem a jeho hodnotami, či zda zůstal nově definovaný „etický“ přístup pouhou rétorikou.

3.1 Aktéři zahraniční politiky za Blairovy vlády

Na začátku prvního Blairova volebního období ministr zahraničí Robin Cook uvedl, že záměrem labouristické vlády bude vytvořit novou zahraniční politiku, jejíž základ bude tvořit „etická dimenze“. Učinil tak ve svém projevu z 12. května 1997, kde prohlásil, že Velká Británie se pokusí stát se novou vedoucí evropskou mocností. Kromě role Velké Británie v Evropě mluvil o dalším posilování role Commonwealthu. Největší zájem médií a veřejnosti však vzbudila ta část proslovu, ve které Cook hovořil o „etickém rozměru“ britské zahraniční politiky. Podle něj by se novými cíli Velké Británie měly stát mezinárodní bezpečnost, ochrana životního prostředí a dodržování lidských práv.³³ Cook se tak pokusil představit obraz nové Británie, který není založen na imperiální minulosti, nebo na síle její armády. Naopak se snažil uvést Británii jako zemi, která je vybudovaná na hodnotách, jako jsou sebevědomí, kreativita a soudržná společnost.³⁴ V nové rétorice také nezbyl prostor na „hrozby“, kterými strašila Konzervativní strana v předchozích vládách. Hrozby a útoky na suverenitu státu nahradil internacionalismus. Součástí rétoriky se také stala podpora demokracie, prosazování hodnot a důvěra v jednu nadnárodní identitu.

Na otázku, proč se Labouristická strana pod Blairovým vedením snažila dostat do popředí „etický rozměr“ v zahraniční politice, není jednoznačná odpověď. Podle převažujícího názoru se tak rozhodla na základě voličských preferencí. Labouristé měli před volbami zjistit, že mezi jejich potenciálními voliči je značné množství těch, kteří

³³ Nicholas J. Wheeler a Tim Dunne, „Good international Citizenship: A Third Way for British Foreign Policy“, *International Affairs* 74 (1998), str. 851.

³⁴ Robin Cook, citován ve Wheelerovi a Dunnovi, „Good International Citizenship“, strana 850.

by ocenili, aby se lidská práva dostala do popředí zahraniční politiky Velké Británie. Také by se na základě tohoto kroku podařilo straně odlišit se od agendy Konzervativní strany, neboť použitím etického rozměru labouristé nepřímo naznačovali, že konzervativci nebrali morální odpovědnost v zahraniční politice vážně. Na druhou stranu je třeba si uvědomit, že prosazování lidských práv bylo součástí labouristické rétoriky od konce 2. světové války. Proto také nejvíce iniciativy ohledně lidských práv bylo prosazováno během vlády labouristů, přestože trochu paradoxně byly přijímány až za vlády konzervativců. Tomuto tvrzení odpovídá i fakt, že Labouristická strana vydala před volbami v roce 1997 manifest, ve kterém slibovala, že se pokusí inkorporovat do britských zákonů Evropské konvence pro lidská práva.³⁵ Zároveň měla usilovat o založení mezinárodního trestního soudu a slibovala vyšetřování genocidy, válečných zločinů a zločinů proti lidskosti.³⁶

Podle druhého názoru se nemělo jednat o ucelenou strategii celé Labouristické strany, ale mělo jít o osobní ambice nového ministra zahraniční Cooka. Cook byl velice zásadovým a houževnatým politikem, který vynikal svými řečnickými schopnostmi, ale oblast zahraniční politiky mu alespoň zpočátku byla cizí.³⁷ V období od roku 1992 do roku 1994 měl Cook ve stínovém kabinetu na starosti portfolio domácího obchodu a průmyslu. V roce 1994, po nástupu Blaira do čela Labouristické strany, byl však přesunut a dostal na starosti zahraničí. Předpokládá se, že Cook z toho neměl žádnou radost. Byl natolik ambiciózní, že se toužil stát ministrem průmyslu a obchodu, pozici ministra zahraniční vnímal alespoň zpočátku jako méněcennou. V rozhovoru pro *The Tribune* se vyjádřil: „Británie pod vládou Labouristické strany by měla mít význačný průmysl, který by podpořil zahraniční politiku. Oba elementy jsou paralelní. Zahraniční politika totiž reflektuje domácí politiku.“³⁸ Podle Wickhama-Jonese se Cookova frustrace projevila právě v projevu z května 1997. Projev byl podle Wickhama-Jonese konstruován tak, aby vzbudil emoce. Měl být dostatečně radikální a měl prezentovat Cookovy vlastní levicové ideály. Cook se měl skrz projev snažit zdůraznit svou vlastní osobu.³⁹ Tuto teorii podporovala britská média, která bezprostředně po prohlášení

³⁵ Labour Party, „New Labour: Because Britain Deserves Better“ (London: Labour Party, 1997), <http://www.labour-party.org.uk/manifestos/1997/1997-labour-manifesto.shtml>.

³⁶ Paul Williams, „The Rise and Fall of Ethical Dimension: Presentation and Practice in New Labour’s Foreign Policy“, *Cambridge Review of International Affairs* 15 (2002), str. 56.

³⁷ „Robin Cook: Blairův odpůrce i eurofil“, Euroskop, staženo 20. března 2015, <https://www.euroskop.cz/38/3125/clanek/robin-cook-blairuv-odpurce-i-eurofil>.

³⁸ Jones Wickam, citován v Michael S. Kargo, *British Foreign Policy and the Conflict in Sierra Leone, 1991-2001* (Berne: Peter Lang International Academic Publishers, 2006), str. 267.

³⁹ Tamtéž.

spekulovala nad tím, co se mohlo během proslovu honit hlavou přihlížejícímu šefovi diplomatických sil siru Johnu Colovi. Podle novinářů Cole vypadal velice překvapen vývojem proslovu a média z toho vyvodila, že Cook se o podobě projevu s nikým neporadil. Toto tvrzení však Cole v rozhovoru brzy popřel a řekl, že Cookova rétorika byla předem promyšlená a sjednocená s cíli Labouristické strany. Podle něj byl Cookův projev zcela v souladu s názory nové vlády, a že je v zájmu země, aby se stala součástí globalizovaného světa.⁴⁰

Vymezením „etické dimenze“ se Labouristická strana zásadně distancovala od činů předchozích konzervativních vlád. Projev byl jasným signálem, že se Labouristická strana pokusí od Konzervativní strany odlišit, neboť podle Blaira a dalších představitelů zahraniční politiky Konzervativní strana neměla žádný plán ani žádnou zahraniční politiku. Podle Labouristické strany se konzervativci báli řešení problémů.⁴¹ Blair dokonce předchozí konzervativní vládě vyčítal, že dovedla Velkou Británii do pozice největšího národního úpadku, slabosti a že vytvořila Británii nejisté místo ve světě.⁴² Navíc labouristé upozorňovali na aféry, kterým se konzervativní vláda nevyhnula díky svému motu, které vždy upřednostňovalo obchodní vztahy před etickou cestou zahraniční politiky. Příkladem by mohla být Pergau Dam aféra, kdy se prokázalo, že Thatcherová byla ochotna financovat nákladný projekt v Malajsii, jen aby se Velké Británii peníze vrátily v podobě obchodu se zbraněmi.⁴³ Labouristé se tedy chtěli pokusit o čisté řešení zahraniční politiky.

Cookův projev z června 1997 nezůstal jediným prohlášením o nutnosti očištění zahraniční politiky. Následovala další série prohlášení, která upozorňovala na problematiku dodržování základních lidských práv a věnovala se i obchodu se zbraněmi. Labouristé v nich rozhodli o vydání každoročních zpráv o stavu lidských práv a slíbili, že se zasadí o založení mezinárodního soudu, který by měl dohlížet na dodržování lidských práv a nastaví nové sankce u nepovoleného obchodu se zbraněmi. Zároveň slíbili, že už nadále nebudou vydávány licence, které by dovolily prodávat zbraně do zemí, jejichž režimy se budou chovat agresivně v mezinárodním prostředí či

⁴⁰ Michael S. Kargo, *British Foreign Policy and the Conflict in Sierra Leone, 1991-2001* (Berne: Peter Lang International Academic Publishers, 2006), str. 263.

⁴¹ Tamtéž, str. 266.

⁴² John Kampfner, *Blair's Wars* (New York: Free Press, 2004), str. 3.

⁴³ Claire Provost, „The Pergau Dam Affair: Will an Aid for Armes Scandal Ever Happen Again?“, *The Guardian*, 12. prosince 2012, staženo 10. března 2015, <http://www.theguardian.com/global-development/2012/dec/12/pergau-dam-affair-aid-arms-scandal>.

repressivně vůči svým občanům.⁴⁴ Očekávalo se také otevření zahraniční politiky veřejnosti, větší transparentnost a zjednodušení procesů.

3.1.1 Premiér

Přestože britská ústava jasně nedefinuje, jaké jsou pravomoci a funkce předsedy vlády, je jasné, že britský premiér stojí na vrcholu pyramidy rozhodovacího procesu. Jelikož neexistuje zákonem dané vymezení pravomocí, mnoho autorů se shoduje, že pozice a pravomoci premiéra jsou takové, jaké se mu podaří stanovit.⁴⁵

Od premiéra se očekává, že bude jmenovat a odvolávat ministry ve své vládě a rozhodovat o náplni jednotlivých ministerských resortů. Zároveň má premiér právo jmenovat členy kabinetu. Členy kabinetu předseda vlády jmenuje převážně na základě svých osobních zkušeností, snaží se kabinet obsadit schopnými a jemu loajálními lidmi, neboť britský premiér je současně hlavou kabinetu, jehož schůze řídí. Kromě probírané agendy má britský premiér konečné slovo při uzavírání diskuze, která na poradách v kabinetu vzniká. Dále má možnost jmenovat velvyslance a vyšší státní úředníky a navrhopvat možné kandidáty do vyšších funkcí v anglikánské církvi a justici.⁴⁶

Role premiéra je i reprezentační. Předseda vlády může mluvit v zastoupení zájmů Velké Británie na mezinárodních schůzích exekutivy. A v současné době se také zvýšila úloha premiéra jako mluvčího své strany v médiích.⁴⁷

Ve zkoumaném období byl premiérem Velké Británie Tony Blair, předseda Labouristické strany. Blair nastoupil na pozici britského premiéra jako politik málo zkušený v zahraniční politice. Nikdy nepracoval v žádné parlamentní komisi, která by se zahraničními styky zabývala, nebyl zcestovalý a nikdy předtím nepronesl žádný oficiální projev, který by se týkal globálních otázek. Přestože se jako poslanec a vůdce opozice musel zúčastnit řady mezinárodních setkání, na nich raději poslouchal, o čem hovoří jiní, neboť nebyl seznámen s detaily. Stejně jako většina jeho předchůdců, ani Blair nepovažoval zpočátku zahraniční politiku za příliš významnou.⁴⁸ Domácí politiku vnímal jako mnohem zásadnější oblast, před volbami se soustředil pouze na ni a oblast zahraniční politiky dostal na starosti jeho poradce a přítel Johnatan Powell. Otázce zahraniční politiky se nakonec Blair před volbami věnoval v jediném oficiálním

⁴⁴ Kargo, *British Foreign Policy and the Conflict in Sierra Leone*, str. 266.

⁴⁵ Lenka Rovná, *Kdo vládne Británii* (Praha: SLON, 2004), str. 82.

⁴⁶ Tamtéž, str. 83.

⁴⁷ Tamtéž, str. 82-83.

⁴⁸ Kampfner, *Blair's Wars*, str. 8-9.

projevu, který přednesl na konci předvolební kampaně, když řekl: „Cítím se britským patriotem a jsem na to hrdý. Vždy budu dávat do popředí zájmy své země. Británie v mé vizi není země, která by se otáčela zády ke světu, není plachá, nejistá. Je to Británie vědomá si své role ve světě, schopná stát se světovým vůdcem.“⁴⁹ Za tento projev byl Blair však částečně vděčný právě Powellovi, který mu odstavec o postavení Velké Británie ve světě do projevu připsal pár minut před začátkem proslovu.

Blair se zahraniční politikou začal zabývat možná dříve, než sám plánoval, což způsobil Cookův projev z května 1997 o „etické dimenzi“ v zahraniční politice. Pakliže byl „etický rozměr“ doopravdy myšlenkou Cooka, tak se zásadně nerozházal s názory Blaira. Blair sám se hodně zabýval globalizací a vzájemnou propojeností světa. Cookův „etický rozměr“ korespondoval s Blairovou snahou a vytvoření „třetí cesty“, což byla snaha o propojení pravicové a levicové politiky. Na základě „třetí cesty“ měla podle Blaira vzniknout politika, která by čerpala myšlenky pravicové ekonomie a levicové sociální politiky.⁵⁰ „Třetí cesta“ měla být podle Blaira řešením, jak se vypořádat s novým, moderním, globalizovaným světem.⁵¹ Cook nakonec potvrdil propojení „třetí cesty“ a „etické dimenze“ přibližně rok po svém projevu pro deník *New Statesman and Society*.⁵² Oproti Cookovi ale Blair dal zpočátku svého prvního volebního období najevo, že nehodlá ustupovat v otázkách britských komerčních zájmů, tedy ani v otázkách obchodu se zbraněmi.⁵³

Blairovi vize „etické dimenze“ vyhovovala z mnoha důvodů. Blair je silně věřícím mužem. Ještě před tím, než se stal předsedou Labouristické strany, v roce 1993, vydal pod názvem *Reclaiming the Ground: Christianity and Socialism* sérii esejí zabývajících se dobrem a zlem. V těchto esejích Blair vysvětloval, že je nutné znovu zavést pojmy „dobro“ a „zlo“, věřil, že v současném světě je důležité obnovit vnímání „dobrého“ a „špatného“. Jeho pojetí zahraniční politiky bylo úzce propojeno s jeho náboženským cítěním. Přijal myšlenky skotského filozofa Johna Macmurrayho, podle kterého jediným řešením všech problémů, jak našich, tak globálních, je podpora komunity. Ve svých projevech Blair hovořil o komunitě a etických hodnotách jako o

⁴⁹ Tamtéž, str. 3-4.

⁵⁰ Norberto Bobbio, *Left and Right: the Significance of a Political Distinction* (Chicago: University of Chicago Press, 1997), str. 8.

⁵¹ Williams, *The Rise and Fall of Ethical Dimension*, str. 56.

⁵² Steve Richards, „Interview: Robin Cook“, *New Statesman and Society* 126 (1997), strana. 22–23.

⁵³ Tom Porteus, „British Government Policy in sub-Saharan Africa under New Labour“, *International Affairs* 81, 2 (2005), str. 287.

„jediném klíči k politice v moderním světě, které se podaří změnit svět“.⁵⁴ Často pak navazoval na svůj proslov z Chicaga, kde požadoval vytvoření mezinárodní komunity, která by vytvořila stejné podmínky pro všechny, stejná práva, ale i stejné povinnosti.⁵⁵

Sám sebe mohl Blair vnímat jako bojovníka za spravedlnost.⁵⁶ Snažil se zabývat otázkou chudoby a zadluženosti rozvojových států a tato témata rozebíral i při významných událostech.⁵⁷ Africký kontinent se pro Blaira stal prostředím, kde mohl rozvíjet své plány a vize, věřil, že se mu podaří africké státy začlenit do mezinárodní komunity. Nabízel africkým státům humanitární pomoc, byl ochoten odpouštět dluhy, zlepšovat úroveň vzdělání a chtěl ulehčit africkému zboží vstup na světový trh. Zároveň se snažil, aby se všechny státy přiblížily modelu „dobré vlády“. Tento koncept znamená hledání spravedlivého a optimálního systému vládnutí, „dobrá vláda“ by se měla vyznačovat zákonností, nestranným vystupováním, mírou odpovědností, otevřeností, součinností a předvídatelností.⁵⁸

Na politiku k Africe Blair nahlížel jinými očima než na ostatní politické záležitosti, byla pro něj spíše „ušlechtilým posláním“ než politickou aktivitou. Jeho snaha o podporu rozvojových zemí byla akceptována i značnou částí Labouristické strany, přijetím této politiky strana zvolna navazovala na tradiční labouristické hodnoty, kdy byla politika vnímána jako „morální tažení“. Podle Julie Gallagherové je v Británii dlouhodobě zakořeněno vnímání Afriky jako „strádajícího a bezradného“ kontinentu a Blairovi Afrika nabídla příležitost se zde účastnit morálních a smysluplných aktivit.⁵⁹

Přes mnoho projevů o nutnosti mezinárodní společnosti a zapojení „etické dimenze“ zůstal Blair selektivní ve svém rozhodování, kterým zemím se pokusí pomoci. Jeho kritici mu vyčítají, že neprojevil ochotu zapojit se do občanské války v Kongu, kde zemřelo na tři milióny lidí, či nezasáhl ve prospěch Zimbabwe, která trpěla pod diktaturou Roberta Mugabeho, který zemi dostal do hluboké ekonomické recese.⁶⁰ Místo toho, aby se Velká Británie pod Blairovým vedením pokusila o zavedení sankcí

⁵⁴ Tony Blair, „Speech to the Global Ethics Foundation“, 30. června 2000, <http://www.britishpoliticalspeech.org/speech-archive.htm?speech=334>.

⁵⁵ Tony Blair, „Doctrine of International Community“, 24. dubna 1999, <http://www.britishpoliticalspeech.org/speech-archive.htm?speech=279>.

⁵⁶ Ian Taylor, „Spinderella on Safari: British Policies Toward Africa Under New Labour“, *Global Governance* 18 (2012), str. 450.

⁵⁷ Ray Bush, „Commissioning Africa for Globalisation: Blair's Project for the World's Poor“, *Global Dialogue* 6 (2004), str. 14- 25.

⁵⁸ „O good governance“, Good governance, staženo 18. března 2015, <http://good-governance.cz/o-good-governance/>.

⁵⁹ Julia Gallagher, „Healing the Scar? Idealizing Britain in Africa, 1997-2007“, *African Affairs*, 108 (2009), str. 437-438.

proti Zimbabwe, ukázalo se, že země nemá dostatek sil k tomu, aby zabránila problémům, které způsobila Mugabeho vláda.⁶¹

Sierra Leone byla jednou z afrických zemí, kterou se Blair rozhodl podporovat. Přestože se to nedá říct jistě, zvláštní postavení Sierry Leone v Blairových očích mohlo být způsobeno tím, že jeho otec několikrát zemi navštívil, učil zde v šedesátých letech na univerzitě právo.⁶² Další důvodem může být, že Blair věřil v dobré úmysly prezidenta Kabbaha. Spoléhal, že může být dobrým vůdcem, který zajistí zemi ekonomický rozvoj a demokratické poměry. Podpora jednotlivých afrických vůdců se pro Blaira stala posláním. Blair se zasloužil o založení Nového partnerství pro africký rozvoj (NEPAD), které sjednocuje africké vůdce, kteří se snaží řešit současné problémy Afriky. Podle Blaira Africe budou nejlépe vládnout Afričani, kteří jsou nejvíce zainteresovaní v problematice zemí.⁶³

Nejspíše i Blairovy názory a hodnoty hrály roli při rozhodování o tom, zda vyslat do Sierry Leone britské vojáky. Blair jejich nasazení schválil, neboť se snažil obnovit mír v zemi, která byla sužována válkou, ve které byly páčány zločiny proti lidskosti. Na případu Sierry Leone navíc viděl příležitost, jak úspěšně převést rétoriku o „etické dimenzi“ do praxe.

3.1.2 Kabinet

Kabinet je vrcholné vládní shromáždění v Británii. Tvoří ho vedoucí členové vlády a starší ministři, kteří jsou oprávněni činit rozhodnutí jménem celé vlády. Průměrně kabinet tvoří dvacet ministrů, z nich většina má pod svou správou ministerstvo, a ti kteří ho nemají, stojí v čele kabinetních výborů. Jedná se o orgán moci, který koordinuje aktivitu vlády a bere zodpovědnost za její rozhodnutí.

Pro roli kabinetu je zásadní, že funguje na základě kolektivní odpovědnosti, což je princip, podle kterého musí všichni členové plně respektovat rozhodnutí kabinetu, a tím potvrdit jeho jednotu. Pokud některý z členů výsledek jednání v kabinetu v závěru nepodporuje, má povinnost z kabinetu odstoupit.⁶⁴ Jednání kabinetu, která jsou tajná, řídí předseda vlády, který rozhoduje o náplni jednání, prezentuje zvolené téma, a potom vytvoří prostor k diskusi. K hlasování v kabinetu dochází zřídka, spíše je snahou se

⁶⁰ Kampfner, *Blair's Britain*, str. 76.

⁶¹ Taylor, „Spinderella on Safari: British Policies Toward Africa Under New Labour“, str. 451.

⁶² Kampfner, *Blair's Wars*, str. 73.

⁶³ „About“, NEPAD, <http://www.nepad.org/about>.

⁶⁴ Rovná, *Kdo vládne Británii*, str. 93.

mu vyhnout, aby se zamezilo vnitřním rozporům. Většinou je tedy pouze shrnut závěr diskuze, který je následně zaznamenán do zápisu.

Pro značné množství úkolů, které by měli členové kabinetu zpracovat, byly vytvořeny kabinetní výbory, za jejichž agendu je zodpovědný předseda vlády. Kabinetní výbory mohou fungovat permanentně, či mohou být vytvořeny nad rámec, v případě nutného řešení aktuální otázky.

V teoretické rovině se tak kabinet může podílet na tvorbě zahraniční politiky, ale praxe je taková, že k formování zahraniční politiky se kabinet dostane jen zřídka, pouze v okamžicích, kdy je zahraniční situace naléhavá. Příkladem může být nasazení britských vojsk do válečné zóny, které potřebuje souhlas kabinetu.

V Blairově pojetí kabinet kombinoval přístupy jeho předchůdců, Johna Majora a Margaret Thatcherové. Kabinet byl vystaven na vůdčím principu a kolektivním rozhodování kabinetu, které ale podporovalo názor premiéra. Blair dal jasně najevo, že v kabinetu nebude tolerovat opoziční názory.⁶⁵

Otázka Sierry Leone na kabinetní úrovni nikdy nebyla v historii řešena, až do roku 1997, kdy kabinet zvažoval, zda nepošle britská vojska do Sierry Leone již 22. září, po provedeném puči, ale bylo dohodnuto, že Velká Británie nemá jistotu, že zbraně a munice nepadnou do nepovolaných rukou, a proto se vláda rozhodla pokračovat v přístupu, který preferoval mírovou cestu řešení konfliktu. Aféra Sandline International způsobila, že se situace v Sieře Leone zařadila mezi diskutovaná témata, aby se Velká Británie vyhnula dalším případným chybám. Oficiálně se kabinet o porušení embarga zajímal 15. dubna 1998, kdy se konala schůze, které se účastnili ministr zahraničí a ministr obrany. Po schůzi vyjádřil tajemník kabinetu, sir Richard Wilson, názor, že aféra by mohla být velmi vážná a byl by rád, kdyby kabinet zůstal o průběhu aféry informován.⁶⁶

V roce 2000 byl kabinet požádán o souhlas s vysláním britských vojsk do Sierry Leone. Tuto žádost oficiálně přednesli ministr zahraniční a ministr obrany. Nasazení vojsk v Sieře Leone bylo kabinetem schváleno, členové kabinetu ale zůstali rozdělení v názoru, jaká by měla být další agenda britských jednotek po evakuaci obyvatel. Podle názoru ministerstva zahraničí by se britská vojska měla zařadit pod jednotky Spojených

⁶⁵ Rovná, *Kdo vládne Británii*, str. 97.

⁶⁶ Kargo, *British Foreign Policy and the Conflict in Sierra Leone*, str. 105.

národů a operovat pod jejich jménem, ale ministerstvo obrany zastávalo názor, že by Britové v Sieře Leone měli operovat samostatně.⁶⁷

Role kabinetu v otázce zahraniční politiky k Sieře Leone nebyla příliš výrazná. Kabinet se zabýval aférou, která by mohla poškodit vnímání labouristické vlády, ale kabinet nikdy neudělal první krok, nepřevzal iniciativu, pouze přijímal řešení situace tak, jak to navrhovalo ministerstvo zahraničí.

3.1.3 Ministerstvo zahraničí

Kromě premiéra a kabinetu tvoří britskou vládu přibližně sto dalších osob na různé úrovni. Pozice ministrů jsou rozdělovány podle politického klíče a v britském politickém systému není výjimkou, že ministři, pokud se prokáží jako schopní manažeři, jsou přesouváni mezi jednotlivými sektory.⁶⁸

Ministerstvo zahraničí je společně s ministerstvem obrany zodpovědné za vytváření zahraniční politiky a její implementaci. Samotné ministerstvo je poměrně složitě strukturováno a kritici upozorňují na fakt, že kvůli nepřehledné hierarchii zde existuje pomalý proces vyřizování záležitostí. V čele ministerstva stojí ministr, kterému pomáhají čtyři mladší ministři (Junior Ministers), kteří jsou zodpovědní za divize rozdělené podle geografických oblastí. Samotné ministerstvo je rozděleno pod osmnáct podtajemníků (Commands) odpovědných za hlavní specializace. A těchto osmnáct podtajemníků spravuje sedmdesát čtyři departmentů, které pokrývají nejspecifičtější oblasti či funkční témata.

Proces rozhodování na ministerstvu zahraničí začíná ze zdola. Úředníci posílají návrhy a doporučení svým nadřízeným, šéfům departmentu, kteří návrhy připomínají a rozhodují o jejich dalším předání k rukou podtajemníků a od nich jdou návrhy k ministrovi, který definitivně rozhodne, zda budou implementovány. Na každém kroku přitom dochází k připomínkám a filtraci nevhodných nápadů. Někdy ovšem dojde k výjimce, kdy je vynechána část procesu, v případě nouze je proces zkrácen, nebo může návrh vzniknout na vyšších postech, ale mají možnost se k němu vyjádřit i úředníci z nižších pozic. Další doporučení a návrhy k tvorbě zahraniční politiky mohou přicházet od politických poradců, kteří nabízejí rady přímo ministrovi. Tito poradci jsou jmenováni buď ministrem, nebo vládnoucí politickou stranou, a proto jsou jejich rady z velké části ovlivněny jejich politickou ideologií a tím, jak by na zahraniční politiku

⁶⁷ Tamtéž, str. 105-106.

⁶⁸ Rovná, *Kdo vládne Británii*, str. 90-99.

mohli nahlížet voliči.⁶⁹ Doporučení a návrhy mohou být také vypracovány na doporučení jiného ministerstva či ve spolupráci s ním.

Nové návrhy na řešení zahraniční politiky jsou často vypracovány na základě zpráv z diplomatických misí. Diplomatické zprávy podávají nejkomplexnější a nejpřesnější pohled na situaci v jednotlivých zemích, či regionech a diplomaté v nich mají za úkol určit předpokládaný vývoj situace. Na druhou stranu tyto návrhy mají často značný odstup od domácího dění, proto ne vždy jsou přijaty.

Do roku 1997 chyběl ministerstvu zahraničí jasný koncept, jakým způsobem by mělo postupovat k situaci v Sieře Leone. Kvůli nezájmu konzervativních vlád, které byly u moci do roku 1997, mělo ministerstvo zahraničí poměrně volné ruce. Předchozí konzervativní vlády daly jasně najevo, že se nebudou účastnit žádných konfliktů odehrávajících se na africkém kontinentě, dlouhodobě přehlížely situaci v Somálsku a nekomentovaly ani nárůst genocidy ve Rwandě. Situace v těchto afrických zemích byla vnímána jako „moc složitá, moc vzdálená a moc černá“⁷⁰ na to, aby se Velká Británie měla angažovat. Občanské války nebyly pro konzervativní vládu konflikty, o které by se zajímala. V roce 1992 ministr zahraničí Hurd v jednom ze svých projevů prohlásil, že „současné vnitřní konflikty v zemích jako jsou Súdán, Bosna, Angola, Libérie, Čechensko, Afghánistán, Rwanda, Somálsko, Tádžikistán a Ázerbájdžán jsou občanskými válkami, které jsou vedeny kvůli stoletím vzájemné nenávisti a jsou to konflikty, kde nikdo nemá reálně zájem o mír“ a naznačil, že Velká Británie nehodlá v těchto konfliktech participovat, neboť se nedá předpokládat, že by se v těchto oblastech dal zavést mír a prosperita. Podle něj se jednoduše nemůže Velká Británie účastnit všech konfliktů a nemůže zasahovat proti všem nepravostem, které se dějí mimo její hranice. Situace v Sieře Leone sice nebyla v projevu zmíněna, ale tento přístup „nezájmu“ byl aplikován i v jejím případě.⁷¹

Po nástupu Blairovy Labouristické strany byla Sierra Leone organizačně zařazena pod sekci ministerstva zahraničí Západní Afrika, kterou vedli Ann Grantová a Tim Andrews. Po puči, který svrhl Kabbahovu vládu v roce 1997, se dostalo Sieře Leone větší pozornosti a země jako celek připadla Lyndě St. Cookové, která dostala agendu Sierry Leone na starosti jako referent. Byl jmenován i nový Nejvyšší komisař pro Sierru Leone, kterým se stal zkušený diplomat Peter Penfold.

⁶⁹ Kargo, *British Foreign Policy and the Conflict in Sierra Leone*, str. 105-106.

⁷⁰ Douglas Hurd v Kargo, *British Foreign Policy and the Conflict in Sierra Leone*, str. 107.

⁷¹ Kargo, *British Foreign Policy and the Conflict in Sierra Leone*, str. 235-237.

Penfold, který většinu své kariéry v oblasti diplomacie strávil v Africe, poprvé pracovně zavítal do Sierry Leone již v osmdesátých letech. V roce 1997 se oficiálně postavil za Kabbahovu vládu, kterou i následoval do exilu. Penfold ke Kabbahovi cítil velkou úctu, mluvil o něm jako o „zdroji morální síly“ a považoval ho za pozitivní sílu, která může dovést Sierru Leone k míru. Jeho vztah k prezidentovi nebyl standardně pracovní, možná se dostal až na rovinu přátelství. Nejspíš i proto se Penfold snažil přimět ministerstvo zahraničí, aby podpořilo Kabbahovy stoupence i vojensky, ač to bylo proti oficiální politice Velké Británie, která chtěla konflikty řešit mírovou cestou. Z důvodu možné zaujatosti uvažovala Ann Grantová o Penfoldově stáhnutí, které však nebylo podpořeno. Spekuluje se i dokonce o tom, že Penfold přiměl Kabbaha, aby podepsal smlouvu s britskou firmou Sandline International o dodávce zbraní, ale tato spekulace nebyla nikdy prověřena.⁷² Penfold se nařčení bránil s tím, že podepsání kontraktu Kabbahovi nenavrhl, ale ani ho od toho nezrazoval.⁷³

Ministerstvo zahraničí bylo orgánem zodpovědným za zformování politiky vůči Sieře Leone. Ministr Cook viděl, stejně jako Blair, v Sieře Leone možnost, jak aplikovat „etický rozměr“ do zahraniční politiky. Sieře Leone postupně v rámci ministerstva začal postupně připadat větší díl pozornosti a o nasazení britských vojsk v Sieře Leone rozhodlo právě ministerstvo zahraničí a ministerstvo obrany.

3.1.4 Parlament

Britský parlament je rozdělen na dvě části, na Sněmovnu lordů a Dolní sněmovnu. Sněmovna lordů, která je tvořena nevolenými poslanci, má právo komentovat a revidovat zákony, které přijdou z Dolní sněmovny a současně slouží jako nejvyšší a poslední soud pro občanské a trestní právo. Dolní sněmovna parlamentu funguje na principu zastupitelské demokracie, od zvolených poslanců se očekává, že se budou chovat v zájmu svých voličů a budou tvořit dialog mezi vládou a zákonodárným sborem. V rámci Dolní sněmovny existují parlamentní výbory, které jsou buď stálé, nebo výběrové. Stále výbory posuzují návrhy zákonů předkládané vládou a po druhém čtení je upravují do podoby, která by měla zajistit jeho přijetí parlamentem. Výběrové výbory poskytují nestrannou analýzu k otázkám finančním, regionálním či

⁷² „Foreign Office Accused of 'Total Failure'“, *BBC*, 17 listopadu 1998, staženo 3. dubna 2015, http://news.bbc.co.uk/2/hi/special_report/1998/05/98/arms_to_africa_row/216131.stm.

⁷³ Kargo, *British Foreign Policy and the Conflict in Sierra Leone*, str. 105-106.

k odvětvím, která jsou v kompetenci hlavních ministerstev. Zároveň žádají ministry o komentáře k jejich návrhům, nebo po nich mohou chtít vysvětlení jejich rozhodnutí.⁷⁴

Z britské ústavy vyplývá, že parlament je orgánem, který má na starosti legislativní proces a přímo se neúčastní vytváření rozhodnutí a jejich implementace. Parlament je velice omezený v komentářích k zahraniční politice, nemá právo být automaticky žádán o vyjádření názoru k tvorbě zahraniční politiky, ale na druhou stranu má kontrolu nad jedním z nejdůležitějších nástrojů zahraniční politiky, nad britskou armádou. Parlament tedy může ovlivnit proces rozhodování pouze nepřímou formou debat a dialogů, které můžou změnit názor ministrů, ale reálně nemají žádnou moc. Navíc debaty o zahraniční politice probíhají pouze jedenkrát v měsíci a většinou na nich není přítomno mnoho poslanců.

Přestože občanská válka v Sieře Leone vypukla již v roce 1991, stejně jako v kabinetu nebyla ani v parlamentu diskutovaná. Popud k debatě zadala až aféra spojená s prodejem zbraní od Sandline International do Sierry Leone. Tato aféra dala možnost Konzervativní straně veřejně upozornit na nepravosti vládnoucí strany, konzervativci viděli v aféře šanci, jak získat politický kredit na úkor svého politického protivníka, a proto se aféru snažili dostat do popředí zájmu médií.⁷⁵ Na druhou stranu nepřišli s žádným návrhem na řešení aféry.

Zájem o dění v Sieře Leone projevil pouze poslanec za Labouristickou stranu, Tony Wrighton, který se dlouhodobě staral o dění v Africe. Wrighton v parlamentu předložil několik psaných dotazů, kde se dotazoval na britský přístup k řešení problému. Za Konzervativní stranu padl pouze jeden dotaz ohledně Sierry Leone, ale netýkal se občanské války a situace v zemi, nýbrž Konzervativní stranu zajímalo, jaké kroky labouristická vláda učinila pro získání peněz od vlády Sierry Leone, které již čtyřicet let slibovala vyplatit britským občanům.⁷⁶

Parlament byl o vyslání britských vojsk do Sierry Leone oficiálně informován až v okamžiku, kdy už byla britská vojska na cestě do Freetownu. Kabinet v čele s Blairem se tak chtěl vyhnout diskuzi, která by mohla vzniknout. Přesto debaty o nasazení britských vojsk byly vyvolány, a to 8. a 15. července 2000 a účastnili se jich poslanci jak z Labouristické strany, tak konzervativci.

⁷⁴ Rovná, *Kdo vládne Británii*, str. 127-140.

⁷⁵ „Sandline Not to Face Prosecution“, *BBC*, 31. května 1998, staženo 5. května 2015, http://news.bbc.co.uk/2/hi/special_report/1998/05/98/arms_to_africa_row/96086.stm.

⁷⁶ Kargo, *British Foreign Policy and the Conflict in Sierra Leone*, str. 116-120.

Instrumentem, který může britský parlament použít, aby nepřímo ovlivnil rozhodnutí vlády, je výběrový výbor, jehož členy jsou zástupci všech politických stran, ale většinu má vládnoucí strana. Cílem výboru zabývajícího se zahraniční politikou není dělat rozhodnutí, ale pouze přezkoumat, jaký byl administrativní proces a zda došlo k implementaci politiky. Výbor nehodnotí, jestli byl proces dobrý či špatný, ale může dát doporučení vládě, pokud objeví nesrovnalosti a v zájmu vlády je se pokusit doporučení vydaná výborem přijmout.⁷⁷ Ve zkoumaném období byli ve výběrovém výboru pro zahraniční politiku tři členové Konzervativní strany, jeden představitel liberální demokracie a dominovalo sedm labouristů. Po vypuknutí aféry Sandline International si komise vyžádala od ministerstva zahraničí přístup k telegramům mezi britským ministerstvem zahraničí a vládou Sierry Leone.

V parlamentu nebyl projeven velký zájem o situaci v Sieře Leone. Poslanci za Konzervativní stranu pouze využili situace, aby upozornili na možné chyby vlády a její prohřešky proti „etické dimenzi“ a snažili se zviditelnit aféru s prodejem zbraní od Sandline International do Sierry Leone. K vyšetřování situace byl i povolán výbor pro zahraniční politiku, který monitoroval postup ministerstva zahraničí. Samotná občanská válka ale nebyla diskutovaným tématem.

3.2 Hodnoty britské zahraniční politiky

Jen pár týdnů poté, co Blair nastoupil do premiérského úřadu, vypukl v Sieře Leone puč, který svrhnul vládu Kabbaha. Po předchozí vládě Konzervativní strany Blair nezdědil žádný jednotný přístup, jak se má Velká Británie stavět k problémům tohoto subsaharského státu, neboť předchozí vláda odmítala závažnost a důležitost občanské války v Sieře Leone. Blair proto na případě Sierry Leone dostal možnost, jak otestovat zahraniční politiku založenou na „etické dimenzi“ v praxi, aniž by byl vázán předchozími přístupy.

Ministerstvo zahraničí hned z počátku dalo najevo, že Velká Británie bude podporovat mírové řešení situace a Robin Cook také vyzval vůdce puče, aby urychleně nastolil civilní vládu. Použití vojenské síly se mělo stát až posledním možným prostředkem pro řešení situace. Důležitou změnou, která nastala mezi oběma státy, bylo, že Velká Británie na sebe oficiálně vzala roli země, která bude bojovat za ukončení vlády junty a obnovení zvolené vlády. S Kabbahem bylo po celou dobu jeho pobytu

⁷⁷ „House of Commons“, Parliament, <http://www.parliament.uk/business/commons>.

v exilu jednáno jako s legitimním zástupcem a prezidentem lidu Sierry Leone, kterému Velká Británie poskytovala prostředky na podporu exilové vlády, a byl dokonce pozván jako speciální host na schůzi představitelů Commonwealthu do Edinburghu.

Británie využila svého postavení a postarala se o to, aby Sierra Leone byla dočasně suspendována ze společenství zemí Commonwealthu, dokud bude v zemi u moci vojenská junta.⁷⁸ V říjnu 1997 vyšlo v platnost embargo, které zakazovalo prodávat zbraně do Sierry Leone. Kromě prodeje a dodávek zbraní bylo také zakázáno signatářským zemím používat vlajková plavidla Sierry Leone, kupovat její petrolejové produkty a armádní vybavení.⁷⁹ Toto embargo však bylo porušeno právě britskou firmou Sandline International, která využívala prostředníka pro prodej zakázaného zboží Kabbahovi. Přestože došlo k mnoha vyšetřováním, neboť tento akt byl proti základním principům „etické“ zahraniční politiky, Blair vždy tvrdil, že o prodeji zbraní do Sierry Leone neměl tušení a že obchod probíhal bez vědomí jeho vlády. Opak se nepodařilo dokázat.

O rok později, v roce 1998, kdy už byl Freetown zpět v rukou Kabbaha, ale boje nadále pokračovaly, britská vláda rozhodla o nutnosti nadstandardní humanitární pomoci ve válkou sužované Sieře Leone. Do země proto vypravila fregatu HMS Cornwall, která vezla do Freetownu zásoby léků a jídla. Posádka lodi se poté podílela na opravách poškozené infrastruktury a zajišťovala přesun obyvatelstva a humanitární pomoci po celé zemi.⁸⁰ Celkově bylo na opravu infrastruktury vyčleněno z britského fondu dvacet sedm miliónů liber a další čtyři milióny liber byly určeny přímo pro nigerijská vojska a vládu Sierry Leone, aby bylo zajištěno vítězství nad rebely.⁸¹

Na konci roku 1998 rebelové znovu získali na převaze díky operaci „No Living Thing“ a podařilo se jim ohrozit Freetown. Blair musel potvrdit poslední nevojenský zásah Velké Británie v občanské válce. Jednalo se o evakuaci přibližně osmdesáti obyvatel převážně britského původu z území hlavního města.⁸²

Věrna přístupu „etické dimenze“ se vláda Velká Británie snažila docílit příměří mezi oběma znesvářenými stranami. Pro Blaira mír znamenal konec utrpení, které s sebou přináší válka pro civilní obyvatele, chtěl jim dát šanci znovu vybudovat svoje

⁷⁸ „What can Commonwealth do?“, *BBC*, 15. května 2000, staženo 17. dubna 2015, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/749078.stm>.

⁷⁹ Kargo, *British Foreign Policy and the Conflict in Sierra Leone*, str. 272.

⁸⁰ Peter Penfold, *Atrocities, Diamonds and Diplomacy: The Inside Story of the Conflict in Sierra Leone*. (Barnsley: Pen and Sword Books, 2013), str. 105.

⁸¹ Kargo, *British Foreign Policy and the Conflict in Sierra Leone*, str. 272.

⁸² Penfold, *Atrocities, Diamonds and Diplomacy*, str. 105.

životy, a zároveň doufal, že kontrakt, který podepíše dva nejvýznamnější politické tábory v zemi, zajistí podporu demokracie. Bylo jasné, že vojenskou silou se letitý konflikt nevyřeší, a Blair se proto rozhodl přimět Kabbaha k podepsání mírové smlouvy s RUF za každou cenu. Podmínil tomu finanční pomoc v podobě deseti miliónů liber, které mohla Kabbahova vláda získat jen v případě, že bude ochotna vyjednávat s rebely. Velká Británie tímto rozhodnutím hodně zatlačila na Kabbaha, který byl v nevýhodné situaci. Peněžní pomoc i spojení Velké Británie nutně potřeboval, dvě třetiny území Sierry Leone bylo pod kontrolou RUF a neměl ani přístup k penězům z obchodu s diamanty, jejichž ložiska také kontrolovali rebelové.⁸³ Musel tedy přistoupit na jednání o míru, které vyvrcholilo 7. července 1999, kdy jak Kabbah za SLPP, tak Sankoh za RUF, podepsali mír v Lomé, který deklaroval okamžitý klid zbraní.⁸⁴

Implementace tohoto míru, ačkoliv byl všeobecně přijímán jako asi nejlepší řešení situace, nedopadla dobře. Podle smlouvy, muselo být dovoleno RUF, aby se podílela na vládě.⁸⁵ Zároveň byly obě strany zbaveny zodpovědnosti za své činy během války, ač se mnohdy jednalo o činy proti lidskosti. Sankoh byl po podepsání míru jmenován předsedou Komise pro řízení strategických zdrojů, národní rekonstrukce a obnovy, čímž získal do správy diamantové doly, nejdůležitější oblast státních příjmů. Toto se stalo kritickým bodem mírové smlouvy a vzbudilo to kritiku i v britských médiích. Například *Sunday Telegraph* otiskl článek, ve kterém autor Tim Spicer situaci připodobňoval k případu, ve kterém by Britové dali „klíče od kurníku lišce“.⁸⁶ Přestože rebelové podepsali mírovou smlouvu, doopravdy nechtěli hledat mírové řešení konfliktu a pouze vyčkávali na lepší podmínky pro ovládnutí celé země bez nutnosti dělby moci. Po podepsání míru vyšlo najevo, že nebyly stanoveny žádné důvěryhodné záruky pro udržení míru, a proto RUF nadále pokračovala v ukrajování si dalších území Sierry Leone. Nové útoky rebelů podpořil i fakt, že předem zajištěné financování odzbrojování a demobilizace probíhalo velice pomalu, a navíc se ze země stáhli nigerijští vojáci, kteří předtím sloužili jako poslední naděje Kabbaha k udržení Freetownu.⁸⁷

⁸³ Kargo, *British Foreign Policy and the Conflict in Sierra Leone*, str. 287.

⁸⁴ Andrew M. Dorman, *Blair's Successful War: British Military Intervention in Sierra Leone* (Surrey: Ashgate Publishing, 2013), str. 45.

⁸⁵ „Peace Agreement between the Government of Sierra Leone and the Revolutionary United Front of Sierra Leone“, United Nations, staženo 21. dubna 2015, http://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/SL_990707_LomePeaceAgreement.pdf.

⁸⁶ Dorman, *Blair's Successful War*, str.46.

⁸⁷ Marda Mustapha, *Sierra Leone Beyond the Lomé Peace Accord* (London: Palgrave Macmillan, 2010), str. 7.

Lomský mír byl pro Velkou Británii stěžejní pro udržování principů zahraniční politiky na etickém principu. Jeho porušení bylo proto katastrofou nejen pro obyvatele Sierry Leone, ale také pro britskou vládu, která sázela na jeho úspěšnost. Navíc se na procesu demilitarizace podílely jednoty UNAMASIL, které nedokázaly upevnit pořádek v zemi, což Velká Británie z pozice dlouhodobého zastávce operací OSN, nechtěla dopustit. Pro opětovné nastolení míru se proto Blair rozhodl udělat to, čemu se Velká Británie vždy chtěla vyhnout, a rozhodl se v konfliktu vojensky zasáhnout.

3.3 Vojenská intervence

Britská operace v Sieře Leone v květnu 2000 byla v pořadí čtvrtou operací britských armádních jednotek po jmenování Blaira premiérem. První dvě operace byly menšího rázu, nejprve Blair vyslal vzdušné síly do Iráku, kde se podílely na operaci Pouštní liška a následně se britská vojska účastnila operací ve východním Timoru v roce 1999. Třetí vojenská operace britské armády se uskutečnila během války v Kosovu v roce 1999, kde se Velká Británie stala lídrem ozbrojených sil NATO.⁸⁸

Vojenská operace v Sieře Leone byla pro Británii největší unilaterální operací od roku 1982, kdy se britská vojska zapojila v bitvě o Falklandy.⁸⁹ Rebelům se 6. května 2000 podařilo zablokovat cestu mezi mezinárodním letištem Lungi a Freetownem. Na situaci zareagovalo britské ministerstvo zahraničí, když společně s ministrem obrany Geoffem Hoonem po schválení kabinetem a Blairem nechalo následující den vyslat regiment o sedmi stech vojácích na záchranu britských a evropských občanů. Tato operace je známa pod názvem Palliser. První kontingent vojáků byl nasazen v oblasti Freetownu, měl hlídat dodržování pořádku, než dorazí posily ze Společnosti národů, a potom odejít. Tato akce byla současně považována za test britských pozemních jednotek, jejichž schopnosti nebyly využity od konce Studené války. Vojáci proto byli jištěni jak ze vzduchu vojenskými letouny a helikoptéry, tak na ně dohlíželo osm set vojáků královského námořnictva.⁹⁰ První cíl, zabezpečení letiště, se velice úspěšně podařil splnit britským výsadkářům, díky kterým se poprvé Kabbahově armádě podařilo vytlačit rebely z hlavního města.

⁸⁸ Kampfner, *Blair's Wars*, str. 10-65.

⁸⁹ Kargo, *British Foreign Policy and the Conflict in Sierra Leone*, str. 297.

⁹⁰ Kampfner, *Blair's Wars*, str. 70.

Po splnění úkolu se britské jednotky staly jedinou stabilní vojenskou silou v zemi a přes předpoklad brzkého stažení se podílely na průběhu občanské války. Zasahovaly proti RUF alespoň v jednom boji, kde po sobě zanechaly dvacet mrtvých rebelů a pomáhaly při zadržení Sankoha. Současně se britští vojáci podíleli na tréninku Kabbahovy armády. Problém nastal na konci srpna, kdy rebelové vzali do zajetí jedenáct britských vojáků, aby mohli vyjednávat o propuštění Sankoha a dodávkách léků. Britským helikoptérám se zprvu nedařilo vypátrat místo, kde se nacházel tábor rebelů, ale 10. září nechal Blair nasadit sto padesát výsadkářů pro operaci Barras, jejímž cílem bylo najít a zneškodnit únosce. Tato operace byla úspěšná, výsadkářům se podařilo překvapit únosce a během dvaceti minut osvobodit všechny zajatce až na jednoho vojáka, který byl v boji zabit. Boje s únosci ovšem probíhaly ještě několik hodin a zbylo po nich pětadvacet mrtvých rebelů.⁹¹ Po dokončení mise se britská vojska připravila na návrat zpět do Velké Británie a zanechala za sebou prostředí, ve kterém Kabbah mohl úspěšně dokončit tažení proti RUF.

3.4 Vyhodnocení „etické dimenze“

Sierra Leone si získala od Velké Británie zvláštní pozornost. Do tohoto státu od Blairova zvolení do premiérského křesla proudila větší humanitární i politická pomoc než do jakékoliv jiné africké země.⁹² V období od roku 1997 do roku 2000 do Sierry Leone plynulo nadstandardní množství humanitární pomoci, které mělo pomoci zmírnit hrůzy občanské války. Jistě zde hrálo roli, že Sierra Leone byla z pohledu britského ministerstva „tabula rasa“, předchozí konzervativní vlády o situaci v Siere Leone nejevily přílišný zájem, takže si na ní mohlo vyzkoušet implementaci svého nového přístupu v zahraniční politice.

Sierra Leone z pohledu Velké Británie splňovala znaky „dobré vlády“, kterou viděla v podobě Kabbahovy vlády. Kabbah byl legitimně zvolený prezident ve volbách, jež podporovala Velká Británie nejen finančně, ale poskytla i nezávislé pozorovatele. Navíc byl Kabbah ochoten dodržovat demokratické principy, jako jsou dělba moci, možnost svobodného projevu a podobně. Právě podpora demokracie a dobré vlády byla od začátku Blairovy působení v Downing street hlavním principem etické zahraniční politiky.

⁹¹ Kampfner, *Blair's Wars*, str. 72.

⁹² Tamtéž, str. 71.

Dalším znakem zahraniční politiky postavené na „etickém základě“ byla podpora míru, o který se Velká Británie snažila i v občanské válce. Cílem Blairovy vlády bylo udržet klid zbraní, který měl zajistit mír z Lomé, jenž dovozoval i rebelům participovat na vládě. Mírová smlouva z Lomé byla pro Blaira zásadní, věřil, že zapojení RUF do vládního systému zajistí trvalý mír, když oba tábory budou mít garantovány přístup k politické moci.

Problematickým bodem zůstává Cookův zákaz prodávat zbraně do zemí, které se mohly chovat agresivně jak v mezinárodním, tak vnitrostátním prostředí. Přestože se Velká Británie podílela na embargu vydaném v roce 1997, které zakazovalo jakýkoliv obchod se zbraněmi a petrolejovými produkty se Sierrou Leone, britská firma Sandline International vědomě toto embargo porušila a prodávala zbraně Kabbahovi, jenž je používal pro potření puče. Tato aféra otřásla v základech „etickou dimenzí“ zahraniční politiky a vyvolala mnoho otázek o reálných britských záměrech se Sierrou Leone.

Dá se tedy říci, že na případě Sierry Leone se Velká Británie v období od roku 1997 do roku 2000 snažila dodržovat principy „etické zahraniční politiky“: zvýšila se humanitární pomoc do země, byla snaha docílit míru mezi zneprátelenými tábory a byla podporována demokracie. S přihlédnutím k faktu, že Blair popíral svůj podíl na prodeji zbraní do Sierry Leone v roce 1997, se Velká Británie snažila omezit jejich prodej. Otázkou však zůstává, jestli byla ve stejném duchu vedena i vojenská intervence. Přestože nejčastěji skloňovaným důvodem pro britskou vojenskou intervenci do země byla záchrana britských občanů, opodstatnění mohlo být více. Tyto důvody se dají shrnout do čtyř bodů: humanitární výpomoc, záchrana britských občanů, obrana demokracie a zásah ve prospěch Společnosti národů.⁹³

Argument, že v Siere Leone je nutné zasáhnout z humanitárních důvodů, nebyl Blairovou vládou často používán, neboť nechtěla přitahovat mnoho pozornosti ze strany médií a opozice, a také možná proto, že zněl moc radikálně pro neinformovanou veřejnost. Přesto se ministr zahraničí Cook v jednom ze svých projevů vyjádřil, že neví, jakou by si Velká Británie mohla zachovat sebeúctu, kdyby nezasáhla.⁹⁴ Upozorňoval tak na velmi špatnou situaci, ve které se Sierra Leone kvůli občanské válce ocitla. Útoky rebelů způsobily v zemi spoušť, nejenže docházelo každým dnem k mnoha usmrcením a znásilněním a jiné formě brutality, došlo k také velké destrukci měst. Například ve východní části Freetownu byla po útocích ze začátku roku 2000 zničena polovina

⁹³ Kargo, *British Foreign Policy and the Conflict in Sierra Leone*, str. 241.

⁹⁴ Kargo, *British Foreign Policy and the Conflict in Sierra Leone*, str. 304.

budov.⁹⁵ Vojenská intervence by také pro Blaira mohla být příležitostí, jak převést své proslovy v činy a jak zabránit ještě větší humanitární katastrofě.

Druhým aspektem, který mohl rozhodnout o britské vojenské intervenci, byla obrana demokracie, která byla základním principem „etické“ zahraniční politiky. Blair věřil, že demokratický režim spíše zajistí mír v zemi, neboť nebude ohrožovat lidská práva svých obyvatel a bude transparentní i pro aktéry v mezinárodním prostředí. Přestože kritici podotýkají, že Kabbah možná neměl tak dostatečný politický kredit, jak bylo prezentováno Blairovou vládou, neboť pouze 49,8% ze všech právoplatných voličů dorazilo k volebním urnám, ve skutečnosti Blair Kabbaha od počátku podporoval.⁹⁶ Jeho cílem bylo prosazovat demokratický režim po celé Africe a Sierra Leone v čele s Kabbahem mohla být pro Velkou Británii splněným cílem. Z tohoto důvodu se mohl Blair snažit zabránit, aby Kabbah byl opětovně sesazen stranou, která neměla v úmyslu v zemi založit demokratické zřízení.

Třetím argumentem, který byl vládou oficiálně použit pro vyslání vojáků do Sierry Leone, byla záchrana britských obyvatel. Tento argument chtěli zejména potvrdit členové Konzervativní strany a Liberální Demokraté, kteří se dožadovali důkazu, že britští vojáci jdou do akce jen z důvodu záchrany britských obyvatel. Ačkoliv je zřejmé, že britští občané se na území Freetownu doopravdy nacházeli v nebezpečí, neboť vládě Sierry Leone chyběly prostředky k jejich ochraně, spíše převládá názor, že argument o záchraně britských obyvatel byl Blairovou vládou používán pouze pro uklidnění veřejnosti a opozice. Tento názor je postaven na předpokladu, že Blair by do akce nevyslal takové množství vojáků, pokud by měli opravdu jen jediný mandát - a to evakuaci pěti set obyvatel.⁹⁷ Převládá názor, že Blair primárně nechal do akce vyslat velké množství vojáků, kteří by zabránili vstupu rebelů do Freetownu a sesazení Kabbahovy vlády.⁹⁸

Posledním možným vysvětlením, proč se Blair vojensky účastnil konfliktu, je jeho potřeba zabránit neúspěchu mírové mise Spojených národů.⁹⁹ Pro jednotky Spojených národů byla mise v Siere Leone největší v její prozatímní historii, ale nedařilo se jim zajistit udržení míru z Lomé a provést demobilizaci a demilitarizaci,

⁹⁵ Tamtéž.

⁹⁶ Tamtéž.

⁹⁷ Celkově se vojenské mise účastnilo na sedm set vojáků, sedm válečných lodí, regiment parašutistů a čtyři RAF Chinooky.

⁹⁸ Kargo, *British Foreign Policy and the Conflict in Sierra Leone*, str. 300-303.

která vyplývala z jeho podmínek. Blair v konceptu Spojených národů viděl možnost, jak dosáhnout celosvětového kolektivního bezpečí, což bylo i jedním z faktorů „etické“ zahraniční politiky, jak bylo Blairovou vládou definováno. Blair věřil, že pokud by jednotky Spojených národů v Siere Leone uspěly, mohlo by to vést k dalším úspěchům a rozvoji kolektivní bezpečnosti i v jiných oblastech světa. Navíc byla Velká Británie permanentním členem Rady bezpečnosti OSN, takže měla velký zájem o pozitivní výsledek mise.¹⁰⁰

⁹⁹ „Sierra Leone: Belated International Engagement Ends a War, Helps Consolidate a Fragile Democracy“, *Diplomats Handbook*, staeno 10. dubna 2015, http://www.diplomatshandbook.org/pdf/Handbook_SierraLeone.pdf.

¹⁰⁰ Kargo, *British Foreign Policy and the Conflict in Sierra Leone*, str. 300-303.

Závěr

Vláda Velké Británie v roce 1997 definovala nový přístup v zahraniční politice. Zahraniční politika měla být budována na základě „etické dimenze“, Británie měla podporovat rozvojové státy, bojovat proti porušování lidských práv, chránit životní prostředí, snažit se o nastolení míru ve světě, rozvíjet demokracii a omezit prodej zbraní do zemí, které mohou být potenciálním agresorem. Není zcela jisté, zda byl nápad vytvoření „etické“ politiky jednotným záměrem celé Labouristické strany, či individuálním zájmem ministra zahraničí Robina Cooka, který prvně nové směřování Velké Británie oficiálně přednesl, ale jisté je, že toto směřování nebylo v rozporu s názory a přesvědčením Tonyho Blaira, který je silně věřícím člověkem. Blair podporoval rozvoj humanitárně orientované politiky a v africkém kontinentu viděl příležitost, jak proměnit rétoriku v činy. Zahraniční politiku vůči Africe vnímal spíše jako „ušlechtilé poslání“ než jako standardní politickou aktivitu. Africkým zemím, které dodržovaly koncept „dobré vlády“, byl ochoten podat pomocnou ruku a kromě humanitární pomoci odpustit i značnou část dluhů. Přestože Blair rétoricky podporoval nastolení „etické dimenze“ na oblast celé Afriky, je zřejmé, že případ Sierry Leone zůstal specifický. Kritici „etické dimenze“ Blairově vládě vyčítají, že zůstala selektivní v tom, do jaké země zamíří britská humanitární i vojenská pomoc. Blair se například vyhnul řešení občanské války v Kongu, či se nezajímal o situaci v Zimbabwe, která se dostala do výrazné hospodářské recese.

Jednotlivé kroky, které britská vláda podnikla vůči Sieře Leone ve zkoumaném období od roku 1997 do roku 2000, nebyly v rozporu s „etickou dimenzí“, pokud přihlídneme k faktu, že Blair odmítá roli britské vlády v afěře Sandline International, kdy britská firma porušila embargo na dovoz zbraní do Sierry Leone a prodávala vojenské vybavení stoupencům Kabbahovy vlády. Do Sierry Leone plynulo z Británie nadstandardní množství humanitární pomoci, aby se země mohla vyrovnat s hrůzami občanské války a Británie od počátku podporovala mírové řešení konfliktu, které podmínila finanční pomocí v podobě deseti miliónů liber, které mohla Kabbahova vláda získat jen v případě, že bude ochotna vyjednávat s rebely. Od legitimně zvoleného prezidenta Kabbaha si Velká Británie slibovala, že v Sieře Leone prosadí demokracii a bude se snažit o dodržování konceptu „dobré vlády“. Vojenská intervence v květnu 2000 byla vynucena situací. Blairova vláda se snažila zabránit kolapsu míru z Lomé, o

který se zasazovala a jehož dodržování bylo pro ni klíčové. Argumenty, které vláda Velké Británie použila pro obhajobu vojenské intervence do Sierry Leone, byly humanitární výpomoc, záchrana britských občanů, obrana demokracie a zásah ve prospěch Společnosti národů. Všechny nastíněné důvody odpovídají „etické dimenzi“ zahraniční politiky.

V dalších výzkumných pracích by bylo zajímavé se zaměřit na roli médií a jejich vliv na Blairovu vládu. Britská média přinášela zprávy o situaci v Sieře Leone, probíhaly reportáže z útoků na Freetown a novináři se zajímali i o roli britské vlády v aféře Sandline International. Nabízela by se otázka, zda a případně jakým způsobem média reflektovala politické vztahy mezi Sierrou Leone a zda všechny zdroje souhlasily s Blairovým rozhodnutím podporovat Kabbahovu vládu.

Summary

This bachelor thesis examined British foreign policy towards Sierra Leone since 1997 until 2000. The government of the United Kingdom officially declared new approach in foreign policy based on „ethical dimension“. According to this new approach, Great Britain should provide humanitarian help to developing countries, protect environment, fight against the crimes, establish peace, and promote democracy and internationalism. Moreover, the government promised to ban military business to countries that may be a potential danger in international environment.

Despite the unsolved question whether the “ethical dimension” was an idea of the Labour party or it was an idea of the Foreign Secretary Robin Cook, it is clear that British Prime Minister Tony Blair supported the “ethical dimension”. Blair is a very religious person, who endorsed development of humanitarian policy and he perceived foreign policy towards Africa as “noble cause”. Blair was willing to support African states that respected the concept of “good governance” and he was able to forgive big part of their debts.

The example of Sierra Leone remained unique, although Blair supported the “ethical dimension” towards all states. The critics of “ethical dimension” pointed out that government of the United Kingdom was selective in solutions based on “ethical dimension”, for example Great Britain did nothing to stop war in Congo, where about

three million people died, or it overlooked the situation in Zimbabwe, which suffered under the dictatorship of Mugabe, who brought Zimbabwe into economic recession.

Mostly, the British policy towards Sierra Leone was decided at Foreign Secretary. The Cabinet served as a guiding institution. Even though the situation in Sierra Leone had not been not discussed at Cabinet before 1997, the Cabinet was wondering about the Sandline International affair in 1998 and it approved British military intervention in Sierra Leone in 2000. The MPs in the Parliament also had not provided their interest in Sierra Leone before 1997. The situation changed when British company Sandline International disobeyed the embargo and sold arms to Kabbah's supporters, which was used by the Conservative Party to gain a political credit and alerted media. After that, the Parliament asked Foreign Affairs Committee to monitor the administration of Foreign Secretary towards Sierra Leone. However, the Parliament did not get a chance to comment British military intervention, the Cabinet headed by the Prime Minister just officially informed the Parliament, when the army was on the half way to Freetown.

This paperwork explored that the British foreign policy towards Sierra Leone was based on "ethical dimension", if we take into consideration the fact that Blair denied government's role in Sandline International affair. Great Britain tripled its humanitarian aid to Sierra Leone, so that it moderated the impacts of civil war to inhabitants of the country. Great Britain also supported the peaceful solution of a civil war and since the beginning, Tony Blair has preferred president Kabbah, whose governance was evaluated as inclining to democracy. Military intervention was enforced by current situation in Sierra Leone and collapse of peace solutions. The arguments, which British government could use for explanation of military intervention were: evacuation of British citizens, support of UN mission, humanitarian aid and protection of democracy. All these arguments are in harmony with "ethical dimension".

Použitá literatura

1. Primární zdroje

Blair, Tony. „Doctrine of International Community“, 24. dubna 1999.

<http://www.britishpoliticalspeech.org/speech-archive.htm?speech=279>.

Blair, Tony. „Speech to the Global Ethics Foundation“, 30. června 2000.

<http://www.britishpoliticalspeech.org/speech-archive.htm?speech=334>.

Labour Party. „New Labour: Because Britain Deserves Better“. London: Labour Party, 1997; <http://www.labour-party.org.uk/manifestos/1997/1997-labour-manifesto.shtml>.

United Nations, „Peace Agreement between the Government of Sierra Leone and the Revolutionary United Front of Sierra Leone“. Staženo 21. dubna 2015.

http://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/SL_990707_LomePeaceAgreement.pdf.

2. Sekundární zdroje

a. Monografie

Alden, Chris a Amnon Aran. *Foreign Policy Analysis: New Approaches* (Abingdon: Routledge, 2013). Kindle edice.

Beah, Ishamel. *Došel jsem daleko*. Brno: Jota, 2007.

Beasley, Ryan K. et al. *Foreign Policy in Comparative Perspective: Domestic and International Influences on State Behavior*. London: Sage, 2012.

Bobbio, Norberto. *Left and Right: the Significance of a Political Distinction*. Chicago: University of Chicago Press, 1997.

Dorman, Andrew. *Blair's Successful War: British Military Intervention in Sierra Leone*. Surrey: Ashgate Publishing, 2013.

Harris, David. *Civil War and Democracy in West Africa: Conflict Resolution, Elections and Justice in Sierra Leone and Liberia*. London: I. B. Tauris, 2011.

Hayesová, Nicky. *Základy sociální psychologie*. Praha: Portál, 2003.

Chazon, Naomi et al. *Politics and Society in Contemporary Africa*. Boulder: Lynne Rienner Publishers, 1988.

Kampfner, John. *Blair's Wars*. New York: Free Press 2004.

Kargo, Michael S. *British Foreign Policy and the Conflict in Sierra Leone, 1991-2001*. Berne: Peter Lang International Academic Publishers, 2006.

Kitchen, Helen. *A Handbook of African Affairs*. New York: Frederick A. Praeger, 1964.

Lacina, Karel et al. *Nejnovější dějiny Afriky*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1987.

Mustapha, Marda. *Sierra Leone Beyond the Lomé Peace Accord*. London: Palgrave Macmillan, 2010.

Penfold, Peter. *Atrocities, Diamonds and Diplomacy: The Inside Story of the Conflict in Sierra Leone*. Barnsley: Pen and Sword Books, 2013.

Rovná, Lenka. *Kdo vládne Británii*. Praha: SLON, 2004.

Seldon, Anthony; Kavanagh, Dennis (eds.). *The Blair Effect, 2001-2005*. Cambridge: Cambridge University Press, 2007.

Thomas, Gary. *How to do a Case Study: A Guide for Students and Reserchers*. London: Sage, 2012.

b. Články

Binningsbo, Helga Malmin a Kendra Dupuy. „Using Power- Sharing to Win a War: The Implemenatation of Lomé Agreement“, *Africa Spectrum* 3 (2009), 87-107.

Bush, Ray. „Commissioning Africa for Globalisation: Blair's Project for the World's Poor“, *Global Dialogue* 6 (2004), str. 14- 25.

Fitzsimmons, Scott. „When Few Stood against Many: Explaining executive Outcomes Victory in the Sierra Leonean Civil War“, *Defence Studies* 2 (2013), 245-269.

Gallagher, Julia. „Healing the Scar? Idealizing Britain in Africa, 1997-2007“. *African Affairs*, 108 (2009), 435- 451.

Hudson, Valerie M.; Vore, Christopher S. (eds.). „Foreign Policy Analysis Yesterday, Today, and Tommorow“. *Mershom International Studies Review* 39 (1995), 209-238.

Løkke, Ann-Kristina a Pernille Dissing Sørensen. „Theory Testing Using Case Studies“, *Electronic Journal of Business Research Methods* 12 (2014), 66-74.

Porteus, Tom. „British Government Policy in sub-Saharan Africa under New Labour“. *International Affairs* 81, 2 (2005), 281-297.

Richards, Steve. „Interview: Robin Cook“. *New Statesman and Society* 126 (1997), 22-23.

Taylor, Ian. „Spinderella on Safari: British Policies Toward Africa Under New Labour“. *Global Governance* 18 (2012), 449-460.

Weeler, Nicholas J. a Tim Dunne. „Good international Citizenship: A Third Way for British Foreign Policy“. *International Affairs* 74 (1998), 847-870.

Williams, Paul. „The Rise and Fall of Ethical Dimension: Presentation and Practice in New Labour’s Foreign Policy“. *Cambridge Review of International Affairs* 15 (2002), 53-63.

c. Studie

Kabbah, Aljah Ahmad Tejan. „Two Decades of Conflict and Democracy in Sierra Leone“. *Institute for Security Studies*, 13. dubna 2012. Staženo 10. února 2015, <http://www.issafrica.org/uploads/12Apr12SierraLeone.pdf>.

d. Internetové zdroje

„Foreign Office Accused of "Total Failure““. *BBC*, 17 listopadu 1998. Staženo 3. dubna 2015.

http://news.bbc.co.uk/2/hi/special_report/1998/05/98/arms_to_africa_row/216131.stm.

„What Can Commonwealth Do?““. *BBC*, 15. května 2000. Staženo 17. dubna 2015.

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/749078.stm>.

„Sandline Not to Face Prosecution“. *BBC*, 31. května 1998. Staženo 5. května 2015.

http://news.bbc.co.uk/2/hi/special_report/1998/05/98/arms_to_africa_row/96086.stm.

Central Intelligence Agency. „The World Factbook: Sierra Leone“. Staženo 30. března 2015. <https://www.cia.gov/library/publications/theworld-factbook/geos/sl.html>.

Diplomat Handbook. „Sierra Leone: Belated International Engagement Ends a War, Helps Consolidate a Fragile Democracy“. Staženo 7. května 2015.

http://www.diplomatshandbook.org/pdf/Handbook_SierraLeone.pdf.

Euroskop. „Robin Cook: Blairův odpůrce i eurofil“. Staženo 20. března 2015.

<https://www.euroskop.cz/38/3125/clanek/robin-cook-blairuv-odpurce-i-eurofil>.

Good governance. „O good governance“. Staženo 18. března 2015. <http://good-governance.cz/o-good-governance/>.

Gberie, Lansana. „At Home with Tejan Kabbah“. *New African*, červenec 2009. Staženo 7. dubna 2015.

<http://web.a.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=a0cbe1f2-191f-4b18-959c-3d3dfac0b8e7%40sessionmgr4005&vid=10&hid=4207>.

GOV. UK. „How Government Works.“ Staženo 10. dubna 2015.

<https://www.gov.uk/government/how-government-works>.

Infoplease. „Sierra Leone“. Staženo 20. února 2015.

<http://www.infoplease.com/encyclopedia/world/sierra-leone-history.html>.

NEPAD. „About“. Staženo 4. dubna 2015. <http://www.nepad.org/about>.

Provost, Claire. „The Pergau Dam Affair: Will an Aid for Armes Scandal Ever Happen Again?“. *The Guardian*, 12. prosince 2012. Staženo 10. března 2015.

<http://www.theguardian.com/global-development/2012/dec/12/pergau-dam-affair-aid-arms-scandal>.

Skoumal, Miroslav. *Občanská válka v Sieře Leone*. Bc. práce, Masarykova univerzita v Brně, 2007. https://is.muni.cz/th/144424/fss_b/bakalarska_prace.pdf.

United Nations. „Peace Agreement between the Governement of Sierra Leone and the Revolutionary United Front of Sierra Leone“. Staženo 21. dubna 2015.

http://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/SL_990707_LomePeaceAgreement.pdf.

Whiteman, Kaye. „Ahmad Tejan Kabbah Obituary“. *The Guardian*, 3. dubna 2014.

Stażeno 3. dubna 2015. <http://www.theguardian.com/world/2014/apr/03/ahmad-tejan-kabbah>.

Yang, Se Young. „The Causes of the Sierra Leone Civil War“. *E-international*

Relations Students, 25. října 2012. Staženo 20. března. <http://www.e-ir.info/2012/10/25/the-causes-of-the-sierra-leone-civil-war-underlying-grievances-and-the-role-of-the-revolutionary-united-front/>.

